

Diákdiskurzus

GÁL FERENC
EGYETEM

Gál Ferenc Egyetem
Pedagógiai Kar, Szarvas

2024

Válogatás a tudományos
diákköri dolgozatokból

Diákdiskurzus 2024

DIÁKDISKURZUS

Válogatás a tudományos diákköri dolgozatokból és
hallgatói tanulmányokból

2024

*Gál Ferenc Egyetem
Pedagógiai Kar
Szarvas, 2024*

Szerkesztő
SZABÓNÉ DR. BALOGH ÁGOTA

Művészeti szerkesztő
LONOVICS LÁSZLÓ

Technikai szerkesztő
FAJÓ ANDREA

Kiadja
Gál Ferenc Egyetem
Pedagógiai Kar

Felelős kiadó
DR. KATONA KRISZTINA
dékán

ISSN 2560-1377

A kötet kiadását a „Szakkollégiumok tehetséggondozó programjainak támogatása” (NTP-SZKOLL-23) című pályázata tette lehetővé. *(Javított kiadás.)*

TARTALOMJEGYZÉK

VÁLOGATÁS A TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZATOKBÓL

Bjelik Blanka

Érzelmi intelligencia szerepe az oktatásban 2

Drozdikné Mészáros Brigitta

A diabéteszes gyermek integrálásának nehézségei pedagógiai oldalról 30

Óré Regina Sára

A fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolata óvodáskorban..... 47

TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZATOK REZÜMÉI

Acsai Réka

*Anyanyelvi és idegennyelv elsajátítás kisgyermekkorban
a kognitív pszichológia tükrében* 69

Andréné Nemes Csilla

A képernyő előtt töltött idő és a fizikai aktivitás kapcsolata óvodáskorban 70

Árgyelán Eszter

*A magyarországi kétnyelvű oktatási intézményekben alkalmazott
oktatási-nevelési módszerek*..... 71

Bálint Lilla

Múzeumpedagógia óvodásokkal 72

Behan Gréta Ajándék

*Pedagógus szemmel a szorongás jegyeinek megfigyelése
az óvodáskorú gyermekek játéktevékenységében*..... 73

Béres Edit

Sportjátékok szerepe a személyiségfejlődésben 74

Bjelik Blanka*Érzelmi intelligencia szerepe az oktatásban –**Az EI és az empirikus tanulási készségek kapcsolata kisiskoláskorban .....75***Bodnár Zsuzsa***Mesélési technikák összehasonlítása az óvodában .....76***Csurulyáné Vidovenyecz Edina***Az Öregember és a pokróc című magyar népmese feldolgozása a**papírszínház módszereivel .....78***Drozdikné Mészáros Brigitta***A diabéteszes gyermek integrálásának nehézségei pedagógusi oldalról .....79***Komáromi Nikolett***Mesterséges intelligencia a pedagógiában .....80***Losoncziné Tóth Judit Anna***A finn oktatási rendszer bemutatása, egy Finnországban is használatos módszer**magyarországi adaptációja .....81***Óré Regina Sára***A fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolata óvodáskorban .....82***Szeverényi Orsolya***Szorongó, félénk óvodáskorú gyermekek és a velük való bánásmódos.**Gátlásaik oldása és integrálásuk az óvodai közegbe zenével, zeneterápiával .....83***Vrabély Adél***Elektronikus játékok és eszközök hatása gyermekek fejlődésére és tanulására 84*

**VÁLOGATÁS A TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI
DOLGOZATOKBÓL**

Bjelic Blanka

Gál Ferenc Egyetem Pedagógiai Kar

Érzelmi intelligencia szerepe az oktatásban Az EI és az empirikus tanulási készségek kapcsolata kisiskolás korban

Bevezető

Az érzelmi intelligencia és az empirikus tanulás összefüggése az alsó tagozatos korban fontos kutatási terület, amely egyre nagyobb figyelmet kap a pszichológiai és pedagógiai kutatásokban, alátámasztva az érzelmi és értelmi képességfejlődés összefonódását. Az érzelmi intelligencia fontossága nem csupán a szociális működésünk meghatározó eleme, hanem hatással van a karrierünkre, tanulmányainkra is. Tanulmányomban azt vizsgálom, hogy vajon a magasabb érzelmi intelligenciával rendelkező gyerekek jobban teljesítenek-e az iskolában, mint az alacsonyabb érzelmi intelligencia mutatóval rendelkező társaik?

Munkám kiindulópontját Nagy Henriett doktori disszertációja adta, amelynek kutatási eredményei szerint az érzelmi intelligencia és az empirikus tanulás közötti kapcsolat igazolható, vagyis azok a gyerekek, akik jobban tudják kezelni az érzelmeiket, általában hatékonyabbak a tapasztalatszerzésben is. Az idézett kutatás további eredményei azt is mutatják, hogy az érzelmi intelligencia fejlesztése pozitív hatással van az empirikus tanulásra, és ez fordítva is igaz¹². A szakirodalomban további számos tanulmányt találunk, amelyek az érzelmi intelligencia és az empirikus tanulás kapcsolatát vizsgálják.

Az empirikus tanulás olyan folyamat, amely során a gyerekek tapasztalatokat szereznek. Az ILTA (Tanulás és Tanítás Nemzetközi Társasága) szerint az empirikus tanulás olyan tanulási folyamat, amelyben a tanulók a tapasztalataikból építkeznek, és ezeket az ismereteket alkalmazzák a jövőbeli helyzetekben³. Az érzelmi intelligencia pedig a személyes érzelmek

---

¹ Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. New York: Bantam Books.

² Nagy, H. (2017). *Az érzelmi intelligencia és az empirikus tanulás kapcsolata alsó tagozatos korban*. Doktori disszertáció, Pécsi Tudományegyetem.

³ International Society for Technology in Education (ISTE). (2016). *Empowered Learner*. <https://www.iste.org/standards/for-students/empowered-learner>

felismerésére és kezelésére való képességet jelenti⁴. Salovey és Mayer (1990) az érzelmi intelligenciát az érzelmek felismerésére, megértésére, kezelésére és azokat a célok elérésére való használatára utaló képességként határozták meg⁵.

Az érzelmi intelligencia és az empirikus tanulás közötti kapcsolatok tanulmányozása segítheti a gyermekek személyes és tanulmányi fejlődését.

Az érzelmi intelligencia és az empirikus tanulás fogalmának bemutatása

Az érzelmi intelligencia a személyes és a szakmai fejlődés létfontosságú eleme. A kutatók szerint az érzelmi intelligencia egy tanulható és fejleszhető készség⁶.

Az érzelmi intelligenciát az élet különböző területein használjuk: úgymint például az interperszonális kapcsolatokban, a munkában, az egészségügyben, a speciális oktatásban, az általános oktatásban és a tanulmányi sikerekben⁷. Az érzelmi intelligencia valójában ugyanolyan fontos az életben való boldoguláshoz és sikeréhez, mint az intellektuális képesség, sőt az élet egyes aspektusaiban hangsúlyosabb is⁸. Az érzelmi intelligencia elemi szinten kapcsolódik az emberek életéhez, és számos pozitív előnnyel jár ennek fejlesztése, beleértve a személyes és társadalmi működést^{9 10}.

---

⁴ Nagy, H. (2017). Az érzelmi intelligencia és az empirikus tanulás kapcsolata alsó tagozatos korban. Doktori disszertáció, Pécsi Tudományegyetem.

⁵ Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, cognition and personality*, 9(3), 185-211.

⁶ A New Layered Model on Emotional Intelligence. www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/

⁷ A New Layered Model on Emotional Intelligence. www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/

⁸ A New Layered Model on Emotional Intelligence. www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/

⁹ A New Layered Model on Emotional Intelligence. www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/

¹⁰ Emotional Intelligence. nobaproject.com/modules/emotional-intelligence

Az érzelmi intelligencia összetevői

Az érzelmi kompetenciák fogalmának és mérésének két különböző nézőpontja van: a képesség-EI modell és a vonás EI¹¹.

Az érzelmi intelligencia magában foglalja a saját és mások érzelmeinek elismerését, elfogadását és ellenőrzését. Az együttműködés és a harmónia fontos a személyes és társadalmi fejlődéshez, és az érzelmi intelligencia elősegíti ezeket a tulajdonságokat. Érzelmeinkkel való érvelés fontos azok hatékony kezeléséhez. Az érzelmeink befolyásolják a döntéshozatalt, a kapcsolatépítést és a mindennapi viselkedést.

Az érzelmi intelligencia magasabb szintű kognitív funkciókat is magában foglal, mint például a figyelem, a memória és a döntéshozatal. Az EI segít az embereknek megismerni önmagukat és másokat, és jobban együtt élni¹²¹³. Valamint hatással lehet a saját teljesítményünkre. Az érzelmi intelligencia egyéni teljesítményre gyakorolt hatását kutatások tárták fel¹⁴. Ez a fajta intelligencia fontos szerepet játszik az érzelmeinkben és a megismerésben, erősíti az egyéneket, és a társadalom egészének hasznára válik¹⁵.

Kik voltak a korai úttörők az EI koncepció kidolgozásában?

Az érzelmi intelligencia (EI) kifejezést először 1964-ben használták, és azóta a fogalom rengeteget fejlődött, számos kutató járult hozzá fejlődéséhez. Az egyik legkorábbi úttörő Salovey és Mayer volt, akik kidolgozták az EI fogalmát, és további kutatásaik mentén formálták definíciójukat¹⁶¹⁷. Daniel Goleman könyve, amelyet először 1995-ben adtak ki, jelentős szerepet

---

¹¹ A New Layered Model on Emotional Intelligence.

www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/

¹² A New Layered Model on Emotional Intelligence.

www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/

¹³ Emotional Intelligence. nobaproject.com/modules/emotional-intelligence

¹⁴ Antecedents of Emotional Intelligence: An Empirical Study.

journalofleadershiped.org

¹⁵ A New Layered Model on Emotional Intelligence.

www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/

¹⁶ en.wikipedia.org/wiki/Emotional_intelligence

¹⁷ The Theories of Emotional Intelligence Explained.

positivepsychology.com/emotional-intelligence-theories/

játszott az EI koncepciójának népszerűsítésében¹⁸ ¹⁹. Goleman az EI-t a vezetői teljesítményt meghatározó készségek és jellemzők tömbjeként határozta meg. Később a kutatók az EI különböző dimenzióit azonosították, amelyek magukban foglalják az érzelmek pontos észlelését, az érzelmek felhasználását a gondolkodás elősegítésére, az érzelmek megértését és az érzelmek kezelését²⁰.

Hogyan fejlődött az EI megértése és jelentősége az idők során?

Az idő múlásával az EI megértése és jelentősége többféleképpen változott. Kezdetben az EI kutatása csak a társadalmi és a pszichológiai előnyeire koncentrált²¹. Kutatások azonban bizonyították az érzelmi intelligencia értékét a vállalkozások számára. Ezáltal felismerték annak jelentős szerepét a munkaerő-fejlesztésben²². Jelenleg az EI-t az emberi kognitív képességektől teljesen elkülönülő személyiségvonásként értelmezik²³. Ma már az érzelmi intelligenciát a munka és munkavállalás egyik előfeltételként ismerik el²⁴. Az EI kutatásának fejlődése során, felismerték annak hatalmas értékét a személyes előrehaladásban. Ideértve az érzelmek, valamint a stressz hatékony kezelésében betöltött szerepét²⁵. Ezenkívül a magas EI fokozza a tudományos és üzleti teljesítményt, valamint javítja az emberek fizikai és pszichológiai egészségét is²⁶.

Az EI és az intelligenciahányados (IQ) összehasonlítását is gyakran végzik a kutatók²⁷, eredményeik arra mutatnak rá, hogy az EI erősebb

---

¹⁸ The Theories of Emotional Intelligence Explained.

positivepsychology.com/emotional-intelligence-theories/

¹⁹ en.wikipedia.org/wiki/Emotional_intelligence

²⁰ en.wikipedia.org/wiki/Emotional_intelligence

²¹ The Importance of Emotional Intelligence (Incl. Quotes).

positivepsychology.com/importance-of-emotional-intelligence/

²² Emotional Intelligence in the Workplace. [www.valamis.com/hub/emotional-](https://www.valamis.com/hub/emotional-intelligence-in-the-workplace)

[intelligence-in-the-workplace](https://www.valamis.com/hub/emotional-intelligence-in-the-workplace)

²³ en.wikipedia.org/wiki/Emotional_intelligence

²⁴ The Importance of Emotional Intelligence (Incl. Quotes).

positivepsychology.com/importance-of-emotional-intelligence/

²⁵ The Importance of Emotional Intelligence (Incl. Quotes).

positivepsychology.com/importance-of-emotional-intelligence/

²⁶ The Importance of Emotional Intelligence (Incl. Quotes).

positivepsychology.com/importance-of-emotional-intelligence/

²⁷ Emotional Intelligence in the Workplace. [www.valamis.com/hub/emotional-](https://www.valamis.com/hub/emotional-intelligence-in-the-workplace)

[intelligence-in-the-workplace](https://www.valamis.com/hub/emotional-intelligence-in-the-workplace)

készség, mint a kognitív intellektus önmagában.²⁸ Ezen túlmenően az EI megértése úgy fejlődött, hogy felismerje annak fontosságát az egyének jövőbeli cselekedeteinek irányításában azáltal, hogy felvértezi őket a személyes és interperszonális szintű problémamegoldáshoz szükséges készségekkel²⁹. Az EI megértésének és fontosságának folyamatos fejlődése az idő múlásával a személyes valamint szakmai siker jelentős tényezőjeként történő elismeréséig tetőzött^{30 31}.

Érzelmi intelligencia modellek és megközelítések összehasonlító elemzése

Milyen rövid távú következményei vannak azoknak a szocializációs kihívásoknak, amellyel a korai iskoláskorú gyermekek szembesülnek a COVID-19 miatt?

Sajnos ahhoz, hogy megértsük, hogy milyen károkat okozott a gyerekek szociális fejlődésében a 2020-tól tartó COVID-19 járvány miatt tartott karantén és társadalmi elszigetelődés, további kutatásokra van szükség. Köztudott azonban, hogy a szocializáció döntő szerepet játszik a gyermekek kognitív, érzelmi és viselkedési fejlődésében. A társadalmi elszigeteltség és a társaikkal való interakciók hiánya negatív hatással lehet mentális egészségükre, beleértve a szorongást, a depressziót és a magányt, valamint hatással lehet az érzelmi intelligencia fejlődésére is. Ezen túlmenően, azok a gyerekek, akik nem tudnak iskolába járni, megzavarhatják a rutinjukat, és kimaradhatnak a tanulás és a szociális készségek fejlesztésének számos eseményéből. További kutatásokra van szükség annak megértéséhez, hogy ezek a kihívások hogyan változhatnak olyan tényezők függvényében, mint az életkor, a társadalmi-gazdasági helyzet és az egyéni körülmények.

---

²⁸ The Importance of Emotional Intelligence (Incl. Quotes).

positivepsychology.com/importance-of-emotional-intelligence/

²⁹ Emotional Intelligence in the Workplace. www.valamis.com/hub/emotional-intelligence-in-the-workplace

³⁰ The Importance of Emotional Intelligence (Incl. Quotes).

positivepsychology.com/importance-of-emotional-intelligence/

³¹ Emotional Intelligence in the Workplace. www.valamis.com/hub/emotional-intelligence-in-the-workplace

Milyen hosszú távú következményei vannak azoknak a szocializációs kihívásoknak, amelyekkel a kisiskoláskorú gyermekek szembesülnek a COVID-19 miatt?

A COVID-19 világjárvány az óvodákat és iskolákat bezárásra kényszerítette, ami jelentős kihívást jelentett a kisiskoláskorú gyermekek szocializációjában. Az iskolák bezárása nemcsak a gyermekek tanulmányi előmenetelére volt hatással, hanem erkölcsi tulajdonságaikra és mentális egészségükre is^{32,33}. Ezekből a kvalitatív kutatásból származó jelentések kimutatták, hogy a világjárvány negatív hatással volt a gyermekek mentális egészségére, beleértve kommunikációs készségeiket, empátiájukat és szocializációs képességeiket. Elengedhetetlen annak felismerése, hogy a gyermekeknek megvannak a jogaik, amint azt az UNICEF „Gyermekek jogai a hatásvizsgálatokban: Útmutató a gyermekek jogainak a hatásvizsgálatokba és a politikai döntéshozatali folyamatokba történő integrálásához” című dokumentumában³⁴ kimondja.

Aggasztóak azok a hosszú távú következmények, amelyekkel a kisiskoláskorú gyermekeknek szembe kell nézniük a COVID-19 miatti szocializációs kihívásokkal. Az Alfa generáció kezelhetlenné válhat, szocializációs és kortárs kommunikációs készségeik megsérülhetnek a járvány következtében. A hatás olyan jelentős volt, hogy még a nyári szünet sem tud megfelelő környezetet biztosítani a gyerekek kortárs szocializációjához³⁵ ³⁶. Ezért alapvető fontosságú, hogy mérlegeljük a világjárványnak a gyermekek szocializációjára gyakorolt hosszú távú következményeit, és megfelelő intézkedéseket tegyünk annak biztosítására, hogy továbbra is fejlesszék ezeket a kulcsfontosságú készségeiket.

A digitális eszközöknek való kitettség és az általános iskoláskorú gyermekek érzelmi fejlődése

A digitalizáció és a mesterséges intelligencia térnyerésével egyre nagyobb aggodalomra ad okot, hogy a digitális eszközöknek való kitettség milyen hatással van az általános iskoláskorú gyermekek érzelmi fejlődésére. Bár a

---

³² karpatokalapitvany.hu/koragyerekkor/hu/node/45

³³ unicef.hu/mentalis-egeszseg/kutatas

³⁴ A Covid19-világjárvány: tanulságok és ajánlások a jövőre vonatkozóan
www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0282_HU.html

³⁵ <https://www.scribd.com/document/438052304/a-digitalis-vilag-hatasa-a-gyermekekre>

³⁶ Különleges oktatási időszakok: felvételizők és szüleik tapasztalatai a digitális tanrendről
- PDF

technológiai fejlődés számos előnnyel jár, mégis kétélű fegyvernek tekinthető³⁷. A digitális tanulási környezetek esetében a tanulók érzelmi reakciói kritikusak a tanulási folyamat sikere szempontjából³⁸. Sőt, kutatások kimutatták, hogy az érzelmi intelligencia, vagyis az EQ egyre fontosabbá válik a mai munkahelyeken. A vezetők olyan személyeket keresnek, akik rendelkeznek ezzel a készségkészlettel³⁹. Az érzelmi intelligencia alacsonyabb szintje azonban negatív következményekkel jár, mint például a munkával való elégedettség csökkenése és a fluktuáció növekedése⁴⁰.

Mivel a kommunikáció jelentősen eltolódik az online világ felé, fontos megvizsgálni, hogy ez a változás hogyan érinti az emberi kapcsolatokat, beleértve a szülők és gyermekeik közötti kapcsolatokat is⁴¹. Ezért az érzelmi intelligencia fejlesztésével és annak fontosságának tudatában mind a személyes, mind a szakmai környezetben jobban eligazodhatunk a digitalizáció érzelmi fejlődésünkre és jóllétünkre gyakorolt hatásaiban⁴².

A digitalizáció lehetséges előnyei és hátrányai a gyermekek érzelmi intelligenciájára

A digitális fejlődés jelentős változásokat hozott az élet különböző területein, így az oktatásban is. A digitális tanulási környezetek térnyerése vitát váltott ki a digitalizációnak a gyermekek érzelmi intelligenciájára gyakorolt hatásáról. A digitalizációnak számos előnye van, de egyben kétélű fegyver is.

Egyrészt a digitalizáció rengeteg forráshoz biztosít hozzáférést a gyerekeknek, ideértve az online eszközöket, az interaktív tananyagokat és a virtuális szimulációkat. Ezek javíthatják tanulási tapasztalataikat és

---

³⁷ Hibrid digitalizáció: maghasadás vagy magfúzió? www.ludovika.hu

³⁸ Az érzelmi intelligencia (EQ) és az önszabályozás szerepe az online tanulásban https://www.researchgate.net/publication/341945495_Az_erzelmi_intelligencia_EQ_es_az_onszabalyozas_szerepe_az_online_tanulasban

³⁹ Az érzelmileg intelligens munkavégzés ereje <https://www.hrportal.hu/hr/az-erzelmileg-intelligens-munkavegzes-ereje-20221017.html>

⁴⁰ Miért fontos az EQ a munkahelyünkön is? <https://hrpwr.hu/cikk/miert-fontos-az-eq-a-munkahelyunkon-is>

⁴¹ Az érzelmi intelligencia (EQ) és az önszabályozás szerepe az online tanulásban https://www.researchgate.net/publication/341945495_Az_erzelmi_intelligencia_EQ_es_az_onszabalyozas_szerepe_az_online_tanulasban

⁴² <https://www.hrportal.hu/hr/hogyan-fejlesztheto-az-erzelmi-intelligencia-20090723.html>

fejlesztetik érzelmi intelligenciájukat⁴³. Kutatások azonban kimutatták, hogy az alacsonyabb szintű érzelmi intelligencia akadályozhatja a gyermek azon képességét, hogy sikeresen eligazodjon a digitális tanulási környezetben⁴⁴. Ezenkívül a digitalizáció és a mesterséges intelligencia (AI) által előidézett kultúraváltás hatással van a gyermekek szociális és érzelmi fejlődésére is.

Ebben az összefüggésben a digitális tanulási környezetre adott érzelmi reakciók jelentősebb hatással vannak a folyamat sikerére, mint maga a technológia⁴⁵. E megfontolások fényében elengedhetetlen annak felismerése, hogy a digitalizálás nem csodaszer a gyermekek érzelmi intelligenciájának fejlesztése során. Ehelyett a pedagógusoknak és a szülőknek tudatában kell lenniük a digitalizálás lehetséges előnyeinek és hátrányainak, és lépéseket kell tenniük a gyermekek érzelmi intelligenciájának előmozdítása érdekében a digitális tanulási környezetekben⁴⁶.

Kutatásom feltételezi, hogy a kapott eredmények a túlzott digitalizáció révén is mutattak ilyen szintű eltérést. A gyerekek alapvető érzelmeket nem vagy csupán nehezen ismertek fel a teszt során. A társas kapcsolatok egyre növekvő hiánya, illetve a kommunikáció digitális irányba való eltolódása gyengíti a gyermekek szociális érettségét.

Stratégiák, amelyekkel mérsékelhető a digitalizáció negatív hatása a gyermekek érzelmi intelligencia fejlődésére

Mivel a digitalizáció továbbra is hatással van életünk minden területére, figyelembe kell vennünk a gyermekek érzelmi intelligenciájára gyakorolt hatását. Míg a technológiai fejlesztések tagadhatatlan előnyökkel járnak, mint például az oktatáshoz és a szórakozáshoz való jobb hozzáférés, ugyanakkor potenciális hátrányokkal is járnak. Valójában a diákok digitális tanulási környezetre adott érzelmi reakciói jelentősebb hatással lehetnek a folyamat

---

⁴³ Hibrid digitalizáció: maghasadás vagy magfúzió? www.ludovika.hu

⁴⁴ 34. Miért fontos az EQ a munkahelyünkön is? <https://hrpwr.hu/cikk/miert-fontos-az-eq-a-munkahelyunkon>

⁴⁵ Az érzelmi intelligencia (EQ) és az önszabályozás szerepe az online tanulásban https://www.researchgate.net/publication/341945495_Az_erzelmi_intelligencia_EQ_es_az_onszabalyozas_szerepe_az_online_tanulasban

⁴⁶ <https://infojog.hu/dr-nagy-adrienn-a-mesterseges-intelligencia-es-a-digitalizacio-jelentosege-es-lehetoseg-hasznositasi-teruletei-az-igazsagszolgalatasban-2020-2-75-c-kulonszam/>

sikerére, mint maga a technológia⁴⁷. Mint ilyen, döntő fontosságú a digitalizációnak a gyermekek érzelmi intelligenciájára gyakorolt negatív hatásának mérséklése. Az egyik stratégia az érzelmi intelligencia fejlesztésének prioritása az oktatási környezetben. Erre több módszer is lehetséges, egyrészt csapatépítő játékokkal, másrészt a gyerekek önismeretének fejlesztésével, valamint az alapvető érzelmek nevesítésével, felismertetésével. Lehetséges például szituációs gyakorlatokkal, érzékenyítő mesék, történetek feldolgozásával is. Ez magában foglalhatja a gyerekek megtanítását arra, hogyan ismerjék fel és kezeljék érzelmeiket, és hogyan érezzenek együtt másokkal.

A digitalizáció hatására a kulturában végbement változások azonban többet igényelnek, mint pusztán az érzelmi intelligencia fejlesztését a gyerekekben – holisztikus megközelítést igényel az egészséges technológiahasználat és az élet egyensúlyának előmozdítása érdekében.

A szülők és a nevelők figyelemmel kísérhetik a gyerekek képernyő előtt töltött idejét, ösztönözhetik a szabadtéri tevékenységeket, és tartalmas beszélgetéseket folytathatnak a gyerekekkel érzelmeikről és a technológiahasználathoz való viszonyukról. Végső soron emlékeznünk kell arra, hogy a digitalizálás kétélű fegyver, és az érzelmi intelligenciára gyakorolt negatív hatásai mérsékelhetők az egyensúly és az EQ fejlesztésére irányuló szándékos erőfeszítésekkel^{48 49 50}.

A személyes és szakmai fejlődésre gyakorolt hatások

Egyes kutatók azzal érvelnek, hogy az érzelmi intelligencia modelljei egyszerűen átcsomagolják a korábban megfogalmazott konstrukciókat, és új köntösbe öltöztetik őket. Az érzelmi intelligencia erősen kapcsolódik a személyiséghez, de kevésbé kapcsolódik a mentális képességekhez. Azt is felvetették, hogy az érzelmi intelligencia az életkorral együtt fejlődik.

Az érzelmi intelligencia különböző modelljei és megközelítései léteznek, beleértve az érzelmi tudatosság szintjeit (LEAS) és a Mayer-Salovey-Caruso

---

⁴⁷ Az érzelmi intelligencia (EQ) és az önszabályozás szerepe az online tanulásban
https://www.researchgate.net/publication/341945495_Az_erzelmi_intelligencia_EQ_es_az_onszabalyozas_szerepe_az_online_tanulasban

⁴⁸ Hibrid digitalizáció: maghasadás vagy magfúzió? www.ludovika.hu

⁴⁹ <https://infojog.hu/dr-nagy-adrienn-a-mesterseges-intelligencia-es-a-digitalizacio-jelentosege-es-lehetseges-hasznositasi-teruletei-az-igazsagszolgalatasban-2020-2-75-e-kulonszam/>

⁵⁰ <https://jogkoveto.hu/tudastar/mi-es-az-ember-munkahelyen>

érzelmi intelligencia tesztet (MSCEIT)⁵¹. Egyes modellek az érzelmi intelligenciát pusztán képességek összességéként írják le, míg mások a szociális és érzelmi intelligencia közötti kapcsolatot hangsúlyozzák. Mayer és Salovey négyoldalú modellje az érzelmi intelligencia különböző típusait tartalmazza, például intraperszonális, interperszonális, stresszkezelési, adaptív és általános hangulati érzelmi intelligenciát. Ezzel szemben Bar-On elmélete a szociális és érzelmi intelligencia közötti kapcsolatot hangsúlyozza⁵². Az érzelmi-szociális intelligencia egymással összefüggő érzelmi és szociális kompetenciák, készségek és képességek.

Az érzelmi intelligencia megértése elősegítheti a személyes és szakmai fejlődést. Az egyének érzelmi intelligenciája önjellemző tesztekkel mérhető. A mérőműszerek teljesítményteszteket és önellenőrző teszteket alkalmaznak. Az érzelmi intelligencia mérése megköveteli, hogy különbséget kell tenni a modellek és a megközelítések között, és az alkalmazott mérőeszközök azt tükrözik, ahogyan a szerzők vagy munkacsoportok gondolkodnak az érzelmi intelligenciáról, valamint az érzelmi és szociális kompetenciákról⁵³.

Az empirikus tanulás

Az empirikus tanulás előnyeinek és alkalmazásainak feltárása az oktatásban és azon túl.

A tapasztalati tanulás rendkívül hatékony tanítási módszerek bizonyult, mind oktatási környezetben, mind azon túl. Az interaktív táblák olyan eszközt jelentenek, amely megkönnyíti a tapasztalati tanulást az osztályteremben. Lehetővé teszik a tanulók számára, hogy gyakorlatias módon foglalkozzanak az anyaggal, hatékonyabbá téve a tananyag megértését és megtartását⁵⁴.

---

⁵¹ 1. Antecedents of Emotional Intelligence: An Empirical Study. journalofleadership.org

⁵² 1. Antecedents of Emotional Intelligence: An Empirical Study. journalofleadership.org

⁵³ Pszichológia | Tanulmányok, esszék » Kun Bernadett - Az érzelmi intelligencia és az emocionális és szociális kompetenciák szerepe a pszichoaktív szer használatban. doksi.net/hu/get.php?lid=19261

⁵⁴ Mísey Helga - Interaktív tábla az oktatásban. Tanulás és tanítás interaktív táblával – PDF www.researchgate.net (utolsó letöltés 2023.11.03.)

A tapasztalati tanulás előnyei nyilvánvalóak. A tananyag gyakorlati alkalmazásával a tanulók nagyobb valószínűséggel megtartják a tanultakat, és valós helyzetekben is alkalmazzák azt. Ez a megközelítés elősegíti a kreativitást és a kritikus gondolkodási készségeket is, amelyek a mai rohanó világban a siker kulcsai.

Az érzelmi intelligencia gyengülésének következményei az általános iskolai évek során

Az általános iskolás gyerekek érzelmi intelligenciájának csökkenése kritikus probléma lehet. Míg a fejlett országokban az intelligencia szintjének csökkenéséről beszélnek, az intelligencia mérése kritikát kapott annak érvényessége és megbízhatósága tekintetében⁵⁵. Az érzelmi intelligencia viszont egy viszonylag új fogalom, amely az elmúlt években kapott figyelmet. Bar-On modellje szerint az érzelmi intelligencia öt összetevőből áll, beleértve az általános hangulatot, a stresszkezelést, az interperszonális kapcsolatokat, az alkalmazkodóképességet és az általános hangulatot⁵⁶. Közülük az általános hangulatot nagyra értékelik. Ennek az összetevőnek a csökkenése számos negatív következménnyel járhat a gyermekek számára. Például nehézségekhez vezethet az érzelmek szabályozásában, viselkedési problémákhoz és alacsonyabb tanulmányi eredményekhez vezethet. Ezenkívül nehézséget okozhat a társakkal és a tanárokkal való pozitív kapcsolatok kialakításában, ami hatással lehet a társadalmi fejlődésre és az önbecsülésre. Ezért fontos foglalkozni az általános iskolás gyerekek csökkent érzelmi intelligenciájának kérdésével, és stratégiákat kidolgozni a készségkészlet fejlesztésére.

Az empirikus tanulás fogalmának bemutatása

Empirikus tanulásnak nevezzük a tanulás fontosságának megértését valós tapasztalatokon keresztül. A tapasztalati tanulás elméleti és gyakorlati szempontból is jelentős erőt képvisel a pedagógia fejlődésében⁵⁷. Ez a tanulási elv magában foglalja a tudás és a készségek megszerzését valós tapasztalatok révén, nem pedig pusztán a hagyományos osztálytermi

---

⁵⁶ 40. Tudás teremtés a középkorban
https://www.academia.edu/1245999/Tud%C3%A1steremt%C3%A9s_a_k%C3%B6z%C3%A9pkorban

⁵⁷ A tapasztalati tanulás elvének kritikája. folyoiratok.oh.gov.hu

oktatáson keresztül. A tapasztalati tanulás jelentőségét nehéz túlhangsúlyozni, mivel ez lehetőséget ad a hallgatóknak az elméleti ismeretek gyakorlati helyzetekben való alkalmazására, illetve gyakorlati tapasztalatok megszerzésére szakterületükön⁵⁸. A tapasztalati tanulás megvalósításának egyik módszere az SRM (Systematic Reflection Multisensory) folyamat, amely egy átfogó tanulási rendszer létrehozását foglalja magában, amely kulcselemként tartalmazza a tapasztalati tanulást.⁵⁹ A rendszer célja, hogy elősegítse az ismeretek mélyebb megértését és megőrzését, amelyek különféle valós helyzetekben alkalmazhatók. A tapasztalati tanulás beépítése az SRM folyamatba különösen fontos, mert ez lehetővé teszi a diákok számára, hogy értelmesebb módon foglalkozzanak az anyaggal, így jobban megértik, hogyan vonatkoznak a tanult fogalmak a való világra. Végül soron ez a megközelítés jobb tanulási eredményekhez vezet, és felkészíti a tanulókat a jövőbeli karrierjük sikerére⁶⁰.

Az érzelmi intelligencia és az empirikus tanulás kapcsolata

Az érzelmi intelligencia (EI) olyan kulcsfontosságú készség, amely magában foglalja az érzelmek észlelését, értékelését és kezelését önmagunkban és másokban. Ez egy olyan képesség, amelyről a kutatók azt állítják, hogy ugyanolyan fontos a jó élethez, mint az intelligencia, és bizonyos esetekben többet is számít⁶¹. Az EI olyan diszpozíciós tulajdonságok összessége, amelyek az affektusokat a megismeréssel, az érzelmekkel és az intelligenciával kombinálják. Ez az a képesség, hogy felismerjük saját és mások érzéseit, és felhasználjuk azokat a szorongás kezelésére, a jó kommunikációra, az együttérzésre, a problémák leküzdésére, a problémák megoldására és a konfliktusok kezelésére⁶². Ez magában foglalja az érzelmek megértését és kezelését mind önmagunkban, mind másokban. Az EI olyan

---

⁵⁸ A tapasztalati tanulás elvének kritikája. folyoiratok.oh.gov.hu

⁵⁹ Altrichter Márta, Horváth Gábor, Pataki Béla, Strausz György, Takács Gábor, Valyon József 2.3. A statisztikus tanuláselmélet alapjai.

http://project.mit.bme.hu/mi_almanach/books/neuralis/ch02s03

⁶⁰ Altrichter Márta, Horváth Gábor, Pataki Béla, Strausz György, Takács Gábor, Valyon József 2.3. A statisztikus tanuláselmélet alapjai.

http://project.mit.bme.hu/mi_almanach/books/neuralis/ch02s03

⁶¹ A New Layered Model on Emotional Intelligence.

www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/

⁶² A New Layered Model on Emotional Intelligence.

www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/

érzelmi és szociális képességeket, készségeket és facilitátorokat foglal magában, amelyek fontosak az emberek személyes és szociális működése szempontjából⁶³. Ez különbözik az akadémiai intelligenciától, mivel magában foglalja az érzelmek és a megismerés összekapcsolását. Az érzelmi intelligencia fogalmát tudósok és kutatók tanulmányozták, mivel fontos hatással van mind a rövid, mind a hosszú távú mindennapi életre⁶⁴. Két különálló modell létezik az EI fogalmára: a képesség EI és a vonás EI. Az Ability EI a történések érzelmi feldolgozásáért felelős kognitív képességekre utal. A vonás EI az érzelmi intelligencia önértékelésére összpontosít⁶⁵. Az EI összefüggésbe hozható az egyének jobb pszichoszociális alkalmazkodásával, és pozitívan kapcsolódik a társadalmi funkciókhoz, míg negatívan a társas kapcsolatok konfliktusaihoz⁶⁶. Az érzelmi intelligencia segít az egyéneknek érzelmeikkel való okoskodásban, könnyen kifejezheti magát, motiválhatja magát és jól kezelheti az érzelmeket^{67,68}. Így az EI az érzelmek észlelésére, felhasználására, megértésére és kezelésére szolgáló képességek összessége, amelyek megtanulhatók és idővel fejleszthetők.

Az empirikus tanulás a tapasztalatból és megfigyelésből való tanulás folyamata, ahelyett, hogy kizárólag elméletre vagy spekulációra hagyatkozna. Ez egy kutatáson alapuló megközelítés, amely kiterjedt irodalmat szerzett a kognitív intelligencia mérése és oktatása terén. Az oktatáskutatásban az empirikus tanulás a tanulmányi teljesítmény előrejelzőire összpontosít. Idetartozik például az intelligencia hányados (IQ), a személyes kognitív képességek és más nem kognitív tényezők, amelyek növelik a tanulmányi teljesítmény előrejelzését⁶⁹. Az empirikus tanulás azonban szélesebb körű oktatási modelleket igényel, amelyek integrálják a személyes és kontextuális

---

⁶³ A New Layered Model on Emotional Intelligence.

www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/

⁶⁴ A New Layered Model on Emotional Intelligence.

www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/

⁶⁵ A New Layered Model on Emotional Intelligence.

www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/

⁶⁶ Relationship between emotional intelligence and aggression: A systematic review.

www.sciencedirect.com

⁶⁷ Emotional Intelligence. nobaproject.com/modules/emotional-intelligence

⁶⁸ A New Layered Model on Emotional Intelligence.

www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/

⁶⁹ A Meta-Analysis of the Relationship Between Emotional Intelligence and Academic Performance in Secondary Education: A Multi-Stream Comparison.

www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.01517

tényezőket a tanulási folyamatok összetettségének megértéséhez⁷⁰. Ez a megközelítés hangsúlyozza, hogy minden diák egyedi, és hogy a tanulás nem egy mindenki számára megfelelő megközelítés. Ehelyett alapvető fontosságú, hogy különféle módszereket alkalmazzunk a tanulási folyamat megértéséhez, és az oktatást az egyéni igényekhez igazítsuk. Összefoglalva, az empirikus tanulás egy bizonyítékokon alapuló megközelítés, amely a személyes és kontextuális tényezők fontosságát hangsúlyozza a tanulási folyamatban, és segíthet a pedagógusoknak hatékonyabb tanítási stratégiák kidolgozásában⁷¹.

Az érzelmi intelligencia hatása az empirikus tanulásra

Az érzelmek jelentősen befolyásolják az egyén kognitív képességeit. Az érzelmi intelligencia, az érzelmek felismerésének, szabályozásának és felhasználásának képessége létfontosságú az egyén munkahelyi teljesítményéhez⁷². Ezenkívül a kutatások szoros összefüggést mutattak ki az érzelmi intelligencia és a tanulmányi teljesítmény között⁷³. Az érzelmi képességek fejlesztése a hagyományos végzős osztálytermi oktatás révén érhető el, amely bőséges lehetőséget biztosít a diákok számára érzelmi intelligencia készségeik fejlesztésére⁷⁴.

Az érzelmi intelligencia az empirikus tanulásban is döntő szerepet játszik. Lehetővé teszi a tanulók számára, hogy szabályozzák érzelmeiket, miközben új ismereteket sajátítanak el, és azokat gyakorlati helyzetekben alkalmazzák. Például, ha a tanulási folyamat során kihívást jelentő problémával szembesülnek, a magas érzelmi intelligenciával rendelkező egyének hatékonyan tudják kezelni érzelmeiket, nyugodtak és koncentráltak maradnak, és mindaddig kitartanak, amíg megoldást nem találnak. Ezzel szemben az alacsony érzelmi intelligenciával rendelkezőket túlterhelhetik

---

⁷⁰ A Meta-Analysis of the Relationship Between Emotional Intelligence and Academic Performance in Secondary Education: A Multi-Stream Comparison. www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.01517

⁷¹ A Meta-Analysis of the Relationship Between Emotional Intelligence and Academic Performance in Secondary Education: A Multi-Stream Comparison. www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.01517

⁷² Job Competencies and the Curriculum: An Inquiry into Emotional Intelligence in Graduate Professional Education. link.springer.com/article/10.1023/A:1026119724265

⁷³ Job Competencies and the Curriculum: An Inquiry into Emotional Intelligence in Graduate Professional Education. link.springer.com/article/10.1023/A:1026119724265

⁷⁴ Job Competencies and the Curriculum: An Inquiry into Emotional Intelligence in Graduate Professional Education. link.springer.com/article/10.1023/A:1026119724265

érzelmeik, elveszíthetik a fókuszot, és idő előtt feladhatják. Az érzelmi intelligencia tehát alapvető tényező, amely befolyásolja az egyén empirikus tanulási és tudás hatékony alkalmazási képességét.

A kutatás és annak eredményei

A kutatás előzményei

Vizsgálati minta bemutatása

Az egyik vizsgálatban résztvevő osztály létszáma 27 fő, ebből 17 fiú és 10 lány. A tanulók a negyedik évfolyam végén nyelvi képességmérésen vettek részt, így ez alapján, valamint a tanulmányi eredményüknek köszönhetően a felső tagozaton is két tanítási nyelvű osztályban folytathatják tovább a tanulást. Mivel mindenki teljesítette a szintet, így a létszám nem változott az alsó tagozathoz képest.

A tanulók többsége békéscsabai lakos, mindössze 4 bejáró van, ők a környező településekről járnak iskolánkba. Két fő sajátos nevelési igényű gyerek van a csoportban, valamint egy BTMN-es. Ők heti rendszerességgel vesznek részt fejlesztő foglalkozásokon. Hátrányos helyzetű gyermek nincs. A tanulók többsége jó anyagi körülmények között él, támogató szülőkkel. Szociális hátterük átlagos vagy annál jobb. A családokat a gyermekükre való odafigyelés jellemzi.

A másik résztvevő osztály létszáma 23 fő, 12 lány és 11 fiú. A gyerekek többsége békéscsabai lakos, 4 tanuló a környező településekről jár be. A családok társadalmi elhelyezkedés alapján jellemzően a középrétegbe sorolhatók. Tapasztalaim alapján a szülők támogatják gyermekük iskolai előmenetelét, az iskolával való kapcsolattartásuk jónak ítélik.

A tanulók első osztálytól kezdve két tanítási nyelvű oktatásban részesülnek. Jelenleg azok a tanulók alkotják az osztályközösséget, akik felső tagozaton is lehetőséget kaptak a program folytatására - az egykori „a” osztályból 16-an, az egykori „c” osztályból 7-en. Fontos pedagógiai feladat az osztályban a csoportkohézió erősítése, hiszen a két korábbi közösségből érkező gyerekek szokásai részben eltérőek. A felső tagozat sok újdonságot hozott valamennyi gyermek életébe, ami közös alapot nyújthat majd a közös célok és szabályok kialakításában.

Egy fő sajátos nevelési igényű és egy BTMN-s tanuló van az osztályban. Ők heti rendszerességgel vesznek részt fejlesztő

foglalkozásokon. Hátrányos helyzetű gyermek nincs. Munkatempójuk az első hetek tapasztalatai alapján nagyon eltérő. Több gyermek kifejezetten gyorsan dolgozik, néhányan azonban az átlagosnál lassabban. A tanulók nagy része aktívan sportol, többen néptáncfoglalkozásokon vesznek részt, és 1 tanuló zeneiskolába is jár. Egy tanuló szülője jelezte, hogy gyermeke gyógytornára fog járni.

Tapasztalatok a vizsgálat felvétel közben, valamint annak előzményei

A kutatást 2023 tavaszán kezdtem el, amikor felvettem a kapcsolatot a vizsgált osztályok osztályfőnökeivel. Az akkori 4. évfolyamos diákok szülei számára hozzájáruló nyilatkozatot küldtem el, hogy elvégezhessem a felmérést. A teszt kiértékeléséhez szükségem volt a diákok 4. osztályos évvégi tanulmányi eredményeire, valamint a később felvett EIT-tesztre is. A szülők és az osztályfőnökök is támogattak ennek a vizsgálatnak az elvégzésében.

Mivel a diákok 4. évfolyamból léptek át 5. évfolyamba, így szükségem volt az 5. osztályos új osztályfőnökök engedélyére is. Az iskola Pedagógiai Programja alapján nem minden tanuló maradt az adott osztályban. Az iskolában lévő „a” és „b” osztályok kéttanítási nyelvű képzésben vesznek részt, míg a „c” osztályosok vagy sportiskolai vagy rendes képzést kapnak. Az új osztályok közül a két kéttanítási nyelvű képzésben tanuló osztályban volt lehetőségem az EI-teszt elvégztetésében.

Amint megkezdődött a teszt, észrevettem, hogy a diákok különböző módon reagálnak. Néhányan közülük lelkesen vágtak bele a feladatokba. Látszott rajtuk, hogy élvezik a feladatot, és aktívan és koncentráltan válaszoltak a kérdésekre. Ezek a diákok látszólag képesek voltak gyorsan megérteni az érzelmi szituációkat és hatékonyan reagálni rájuk.

Voltak olyan diákok is, akik szinte meg sem álltak, és hamarosan befejezték a tesztet. Ők talán már korábban foglalkoztak az érzelmi intelligencia fejlesztésével, és magabiztosan kezelték az érzelmi helyzeteket. Az eredményeik alapján azonban nem fogalmazódott meg kiemelkedő eredmény, viszont lelkesedésük és koncentrációs készségük példamutató volt.

Néhány diák viszont lassabban haladt a feladatokkal. Lehet, hogy szükségük volt időre ahhoz, hogy jobban megértsék az érzelmi szituációkat, és alaposan gondolkodtak a válaszaikon. Az ilyen diákok számára a teszt

lehetőséget adott, hogy egyáltalán az EI, mint terület megjelenjen az életükben.

Az érdekes fordulatok között szerepeltek olyan diákok is, akik látványosan ellenkeztek a teszttel. Feltehetően az érzelmi intelligencia, mint témakör nem tartozott az általa fontosnak ítélt értékek közt, és ezt is kimutatták. Azonban éppen ezek a diákok értek el néhányan meglepően jó eredményeket. Lehet, hogy a látszat ellenkezés ellenére mélyen érdekelték az érzelmek és az érzelmi intelligencia, és a kapott eredmények alapján mondhatom azt, hogy a diákok megközelítőleg egy érzelmi intelligencia szinten mozog.

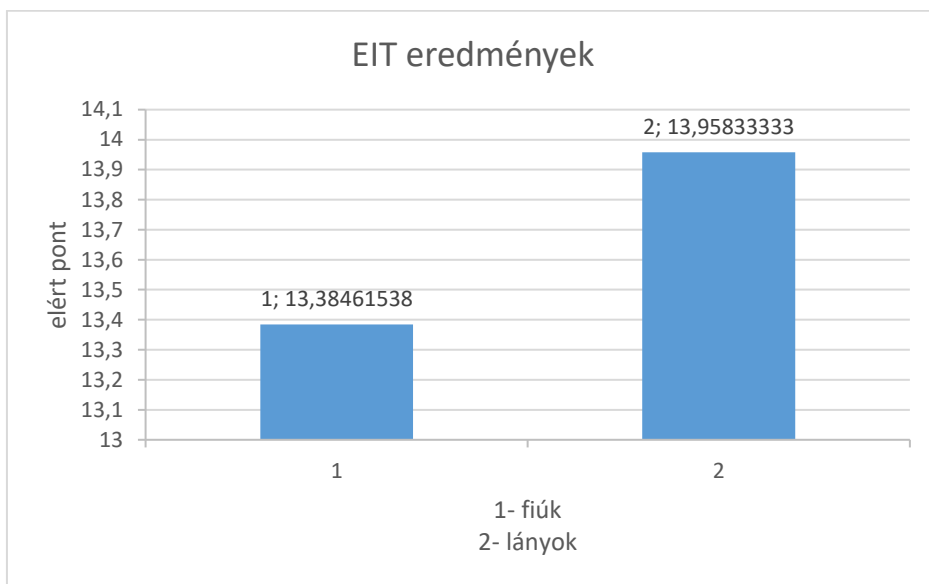
Ezek az eredmények és a vizsgálat közben tapasztaltak rámutattak arra, hogy minden diák egyedi módon reagál az érzelmi intelligencia tesztre, és ezek a reakciók nem feltétlenül tükrözik az érzelmi intelligencia valódi szintjét.

EIT teszteredmények

Az elvégzett tesztek eredményei egészen hasonló értékeket mutatnak a diákok közt (1. ábra). Jelentős eltérés a fiúk és a lányok eredményei közt nincs. Sőt, a tesztet kitöltő SNI-s, illetve BTMN-es tanulók EI-tesztje sem mutat kilengést a többi tanulóéhoz képest. Ez a tény alapvetően nem okozott meglepetést, hiszen a szakdolgozatom hipotézise az, hogy a magas érzelmi intelligenciával rendelkező gyerekek sikeresebbek az empirikus tanulási folyamatokban. A tanulók elért eredményei átlagot vonva az alábbiak:

fiúk: 13,38 pont

lányok: 13,95 pont

1. ábra: EIT eredmények

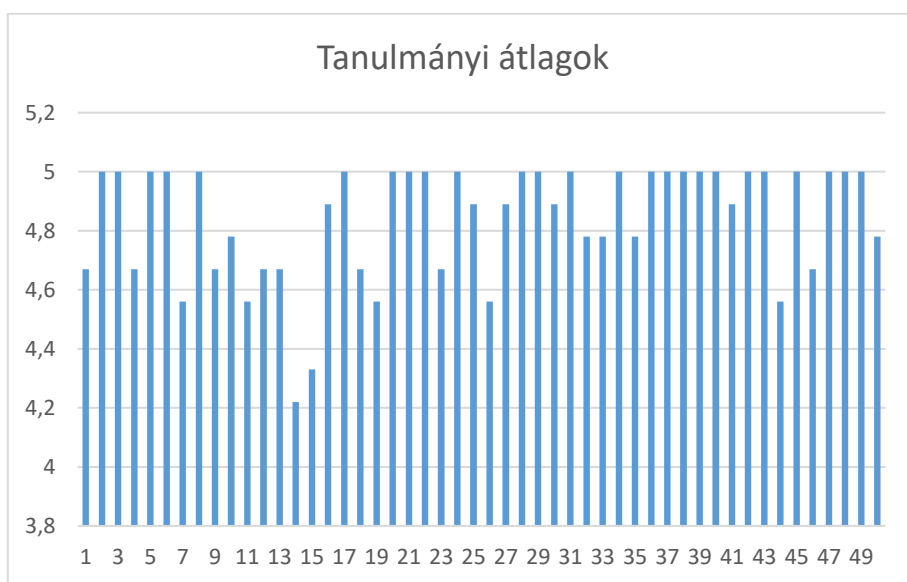
Tanulmányi eredmények

A kutatásomhoz a tanulók 2022-2023. tanévben elért tanulmányi eredményük átlagait vettem alapul. Az iskola, amely a vizsgálat helyszínéül szolgált a békéscsabai Jankay Tibor Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola. Az intézmény Pedagógiai Programja az alábbiakat tartalmazza: „Felfogásunk szerint nem az az elsődleges célunk, hogy leírjuk, milyenek legyenek a gyermekek érzelmei, hanem az, hogy ezek egyéni fejlesztéséhez pedagógiai segítséget nyújtsunk. Ezt úgy érhetjük el, hogy a gyerekek számára megteremtjük azokat a feltételeket, tevékenységrendszert, amelyekben személyiségüket fejleszthetik. A gyermekek személyiségfejlesztése van nevelő-oktatómunkánk középpontjában.

Korunkban az intelligencia fogalma is átértékelődött, a pedagógia és társtudományok fejlődésének köszönhetően ma már az intelligencia különböző aspektusait ismerhetjük fel: logikai, matematikai, nyelvi, vizuális, testi, zenei, személyközi (interperszonális), személyes (intrapersonális), praktikus aspektusok. Felfogásunk szerint nem az az elsődleges célunk, hogy leírjuk, milyenek legyenek a gyermekek érzelmei, hanem az, hogy ezek egyéni fejlesztéséhez pedagógiai segítséget nyújtsunk. Ezt úgy érhetjük el, hogy a

gyerekek számára megteremtjük azokat a feltételeket, tevékenységrendszert, amelyekben személyiségüket fejleszthetik. A gyermekek személyiségfejlesztése van nevelő-oktatómunkánk középpontjában. Korunkban az intelligencia fogalma is átértékelődött, a pedagógia és társtudományok fejlődésének köszönhetően ma már az intelligencia különböző aspektusait ismerhetjük fel: logikai, matematikai, nyelvi, vizuális, testi, zenei, személyközi (interperszonális), személyes (intraperszonális), praktikus aspektusok.⁷⁵

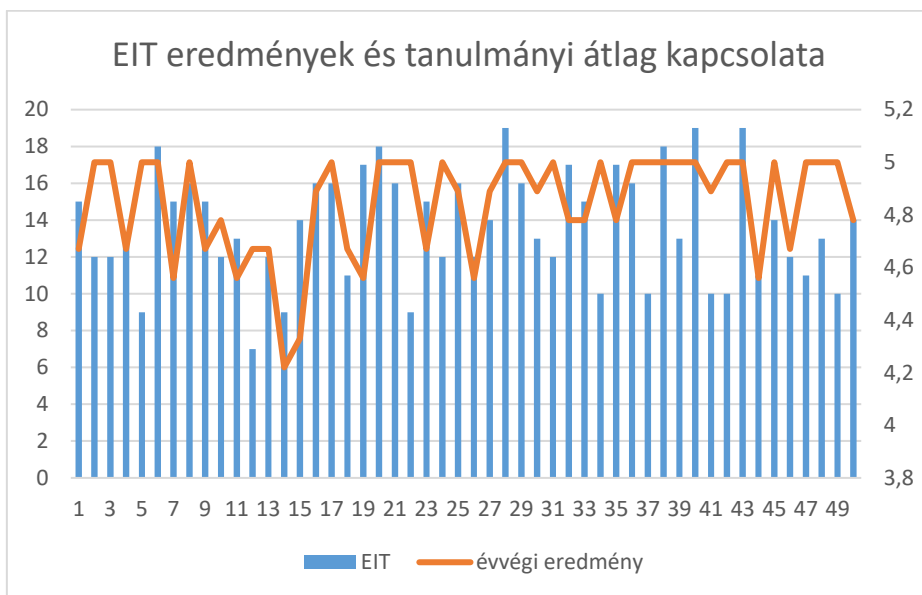
Az iskola által képviselt értékek és nevelő-oktató munkájuknak köszönhetően a tanulók 4. évvégi tanulmányi eredménye az alábbiak szerint alakult (2. ábra):

2. ábra: Tanulók tanulmányi átlagai

A diagrammon jól látható, hogy a nevelők eredményei bőven meghaladják a 4,00-es átlagot. Előfelvetésem szerint ez, és az érzelmi intelligencia korrelál egymással. A következő, 3. ábra megmutatja, hogy a kutatás során milyen eredményeket kaptam ezzel kapcsolatban.

⁷⁵ <http://jankayiskola.hu/dokumentumok/Pedprog.pdf>

3. ábra: EIT eredmények és a tanulmányi átlagok közötti kapcsolat

A 3. ábrán látható, hogy a kapott teszt eredmények és az évvégi tanulmányi átlag között nincs kirívó eltérés. Az a tanuló, akinek a leggyengébb tanulmányi eredménye született, jobban teljesített az EIT teszten, mint néhányok azok közül a tanulók közül, akiknek évvégi tanulmányi eredménye jobban sikerült. A diákok közül ő az egyik tanuló, aki SNI besorolással rendelkezik. A legmagasabb eredményeket a lányok érték el a teszten, viszont nincs jelentős eltérés a nemek tekintetében sem.

1. táblázat: EIT eredmények korrelációja

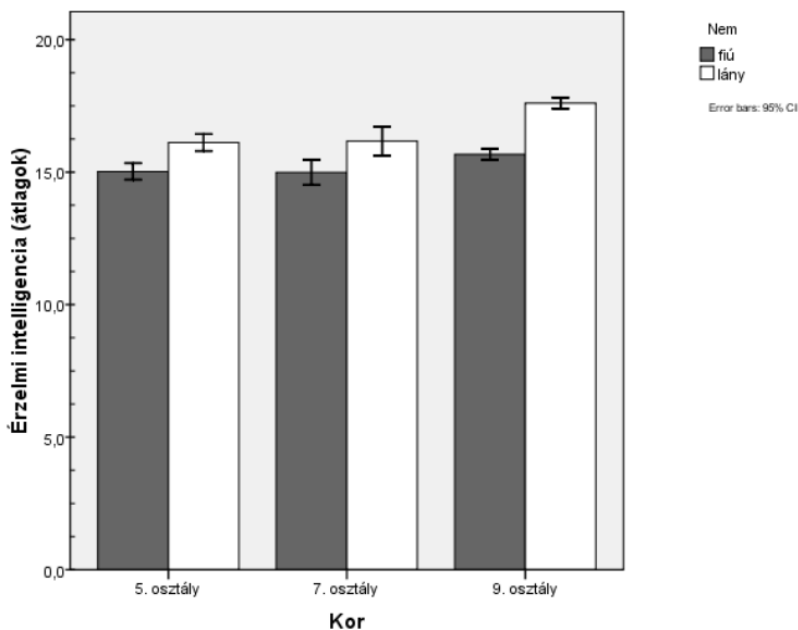
Correlations			
		EIT	Év vége
EIT	Pearson Correlation	1	0,172
	Sig. (2-tailed)		0,233
	N	50	50
Év vége	Pearson Correlation	0,172	1
	Sig. (2-tailed)	0,233	
	N	50	50

Megnéztem az év végi eredmények és az EIT eredmények korrelációját (1. táblázat), ami $r=0,172$ és $p=0,233$ → alacsony és pozitív irányú korreláció (tehát van kapcsolat, csak alacsony) és az sem szignifikáns → tehát nincs jelentős összefüggés a tanulmányi átlag és az érzelmi intelligencia fejlettsége között. Azonban alacsony az elemszám, ez befolyásolhatja az r értékét.

A fiúk és lányok EIT eredményei között nincs szignifikáns különbség, melyet kétmintás t-próbával ellenőriztem ($t=-0,669$ és $p=0,507$). Ilyen szempontból a biológiai nem nem befolyásolja ebben a mintában az EIT eredményeket. Nem mondható pl: hogy a lányok jobban teljesítenek az EIT teszten. Itt is alacsony az elemszám, és nem szignifikáns az eredmény, tehát nem általánosítható, de ebben a tanulói közösségben ez így volt.

Összehasonlítás Nagy Henriett doktori disszertációjában szereplő adatokkal

Nagy Henriett 2010-ben elvégzett teszteredményei szignifikáns eltéréseket mutatnak az én teszteredményeimhez képest. Az általa kapott EIT teszt eredmények a következőek (4. ábra):

14. ábra: Életkori és nemi különbségek az érzelmi intelligencia feladatokban a 10-15 évesek mintáján (Az elemzésbe bevont: 585 ötödikes fiú (M=15,02; SD=3,83, CI:14,71-15,33), 587 ötödikes lány (M=16,16; SD=3,90, CI:15,80-16,43), 212 hetedikes fiú (M=14,99; SD=3,51, CI:14,51-15,46), 184 hetedikes lány (M=16,16; SD=3,73, CI:15,62-16,71), 958 kilencedikes fiú (M=15,67; SD=3,63, CI:15,46-15,87), 1118 kilencedikes lány (M=17,60; SD=3,55, CI:17,39-17,81) teljesítménye alapján.

4. ábra: Nagy Henriett doktria disszertációja alapján az életkor és nemi különbségek alapján az érzelmi intelligencia átlagok (forrás: Nagy Henriett doktori disszertáció 75. oldal⁷⁶)

A 4. ábrán látható, hogy a 2010-ben elvégzett teszt eredmények, illetve az általam 2023-ban elvégzett teszt eredményei közt az alábbi különbségek vannak:

- Az ötödik osztályos fiúk eredményei Nagy H. méréseiben 15,02 pont, míg nálam 13,38 pont
- Az ötödik osztályos lányok eredményei Nagy H. méréseiben 16,16 pont, míg nálam a kapott eredmény 13,95 pont

⁷⁶ 25. Nagy, H. (2010) - A képesség-alapú érzelmi intelligencia modell érvényességének empirikus elemzése 75. oldal

2. táblázat: T-próba eredményei a lányoknál

One-Sample Test						
Test Value = 16.16						
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
EIT	-3,980	23	0,001	-2,202	-3,35	-1,06

Nálam az ötödikes lányok szignifikánsan alacsonyabb EIT értéket értek el, mint Nagy H. 2010-es mérésének 16,16-os átlagértéke ($t=-3,980$; $p<0,001$). Ezt egymintás t-próbával vizsgáltam, ahol az összehasonlítás értéke a 16,16 volt (2. táblázat).

3. táblázat: T-próba eredményei a fiúknál

One-Sample Test						
Test Value = 15.02						
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
EIT	-2,527	25	0,018	-1,635	-2,97	-0,30

Ugyanez a helyzet a fiúk esetében is, a fiúk EIT eredményei is szignifikánsan ($p=0,018$) alacsonyabbak ($t=-2,527$), mint a referenciának beállított 15,02-es érték. Ezt is egymintás t-próbával vizsgáltam (3. táblázat).

Az általam felvett és a disszertációban kapott eredmények eltérnek egymástól a vizsgált számok tekintetében. Ennek okairól korábban már beszéltem. Meg kell említenem azonban, hogy az alacsony darabszámú mintavétel miatt a teszt nem reprezentatív, bár ez jelenlegi tanulmányomban nem is volt cél.

Megbeszélés – diszkusszió

Megállapítható tehát, hogy az érzelmi intelligencia (EI) olyan kulcsfontosságú képesség, amely szorosan kapcsolódik az egyéni sikerekhez és az emberi kapcsolatok minőségéhez. Az EI fejlesztése kisiskolás korban különösen fontos, mivel ez az időszak kritikus szerepet játszik az érzelmi alapok kialakításában és az egész életen át tartó tanulásban. Az alábbiakban összefoglalom, miért érdemes a kisgyermekek érzelmi intelligenciájának fejlesztésére összpontosítani.

Először is, az érzelmi intelligencia a szociális és érzelmi készségeket foglalja magában, amelyek segítik az egyénnek a saját érzéseinek felismerését és kezelését, valamint mások érzelmeinek megértését és hatékony kommunikációját. Az ilyen készségek megtanulása és gyakorlása már kisgyermekkorban hozzájárul a pozitív viselkedések kialakulásához és a konfliktusok kezeléséhez.

A fentebb említett két aspektus azonban jelentősen befolyásolta és jelenleg is hatással van a felnőtt egyének mindennapjaira. A Covid utóhatásai és a digitálizáció nagy hatással van a készség szintű érzelmi intelligencia használatra. Sokak életéből a társas kapcsolatok, mint a mindennapok meghatározó részei kiestek. A Covid-19 járvány hatására megjelent a home-office munkaforma, ami sajátos munkakörnyezetet és szociális interakciókat generált. Az egyének csupán mikrokörnyezetben éltek a mindennapjaikat, jobb esetben családjukkal, rosszabb esetben egyedül. Az így kialakult életforma során a személyek nagyban nélkülözték a személyes kapcsolatokat.

A gyerekek tekintetében ez a steril közeg nem támogatta a finom reakciók tapasztalati elmélyülését azok érzékelését és értelmezését. Az interperszonális kapcsolatok hiánya miatt a mimika, testbeszéd, hangsúly és más nonverbális jelek készségszintű értelmezése, kezelése és reagálás a társaik viselkedésére, valamint a felmerülő problémák megoldása fejlesztendő területként jelent meg.

Egyrészt ez a Covid-járvány hozadéka, másrészt a digitalizáció rohamos fejlődése az, ami feltételezésem szerint negatívan befolyásolta a 2010-es évi teszt eredményekhez képest az általam elvégzett tesztek eredményeit. A social-media platformok miatt az emberi kapcsolatok is online formára váltottak, megritkult az „offline” kapcsolattartás. A korábban említett textrovertáció révén a gyerekek között megjelenő kommunikációs csatorna sem a személyes kapcsolattartás, sem pedig a telefonos – verbális -

forma, hanem az online szövegszerű párbeszéd lett a meghatározó. Bár ezek a szövegek színesíthetőek, elmélyíthetőek képekkel, emotikonokkal, de korántsem adja meg azt, amire szüksége lenne egy fejlődésben lévő gyermeknek.

A szülei által mutatott viselkedésmintákat követve, a kor gyermekei is távolodnak egymástól, kapcsolataik másmilyen mintákat mutatnak. A rohanós mindennapok során a szülőknek egyre kevesebb minőségi időre jut kapacitásuk. Ezáltal a gyerekek érzelmi intelligenciája nem tud olyan ütemben fejlődni, mint az korábban látható volt. Az alapvetően szülőktől megtanult minták egyre kevesebb részben vannak jelen a fejlődés során, áthárul az iskolákra, és a nevelés egyéb színtereire azok elmélyítése.

Az érzelmi intelligencia fejlesztése segít a gyermekeknek az önismeret kialakításában. Amikor a kisiskolások megértik érzelmeiket, könnyebben kezelik a stresszt és az élet nehézségeit. Az önismeret lehetővé teszi számukra, hogy magabiztosabban és hatékonyabban ériék el céljaikat, és megküzdjenek az élet kihívásaival.

Másodszor, az érzelmi intelligencia segít az empátia kialakításában. A képesség arra, hogy mások érzéseit megértsük és szükség esetén segítsünk nekik, alapvető fontosságú a harmonikus emberi kapcsolatokhoz. A kisiskolások számára az empátia fejlesztése azt eredményezi, hogy könnyebben megtalálják a közös pontokat másokkal, és erősebb köteleket alakítanak ki barátaikkal és családjukkal.

Harmadszor, az érzelmi intelligencia elősegíti a konfliktuskezelési készségek fejlődését. A kisiskolásoknak szükségük van arra, hogy megtanulják, hogyan oldják meg a konfliktusokat másokkal, és hogyan kommunikáljanak hatékonyan az érzéseikről. Az ilyen készségek segítik a gyermeket abban, hogy építő módon kezelje az élet különböző helyzeteit, és segítsenek neki kiegyensúlyozott, harmonikus életet kialakítani.

Végül, az érzelmi intelligencia kisiskolás korban történő fejlesztése növeli az iskolai teljesítményt és támogatja a tanulási folyamatot. A gyermekek, akik képesek kezelni az érzelmi stresszt és hatékonyan kommunikálni, jobban alkalmazkodnak az iskolai környezethez. Az érzelmi stabilitás és az együttműködési készségek hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyermek sikeresen tanuljon és alkalmazkodjon a változó körülményekhez.

Összefoglalva, az érzelmi intelligencia fejlesztése kisiskolás korban létfontosságú a gyermek teljes körű fejlődése szempontjából. Az ilyen készségek megalapozzák az egész életen át tartó tanulás alapjait, és segítenek

az egyéneknek boldog, kiegyensúlyozott életet kialakítani személyes és szakmai területeken egyaránt.

Irodalomjegyzék:

- A Covid19-világjárvány: tanulságok és ajánlások a jövőre vonatkozóan
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0282_HU.html (utolsó letöltés 2023.11.14.)
- Aigner Ivan: Hibrid digitalizáció: maghasadás vagy magfúzió?
www.ludovika.hu (utolsó letöltés: 2023.11.30.)
- Altrichter Márta, Horváth Gábor, Pataki Béla, Strausz György, Takács Gábor, Valyon József 2.3. A statisztikus tanuláselmélet alapjai.
http://project.mit.bme.hu/mi_almanach/books/neuralis/ch02s03
- Andres-Pasztor Judith Glenda: Az érzelmi intelligencia (EQ) és az önszabályozás szerepe az online tanulásban
https://www.researchgate.net/publication/341945495_Az_erzelmi_intelligencia_EQ_es_az_onszabalyozas_szerepe_az_online_tanulasban (utolsó letöltés: 2023.12.11.)
- Athanasios S. Drigas, Chara Papoutsis: A New Layered Model on Emotional Intelligence. www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5981239/ (utolsó letöltés: 2023.10.24.)
- Az érzelmileg intelligens munkavégzés ereje
<https://www.hrportal.hu/hr/az-erzelmileg-intelligens-munkavegzes-ereje-20221017.html>
- Barbuto, John: Antecedents of Emotional Intelligence: An Empirical Study. journalofleadershiped.org (utolsó letöltés: 2023.12.12.)
- Berényi Eszter: Különleges oktatási időszakok: felvételizők és szüleik tapasztalatai a digitális tanrendről – PDF
https://www.researchgate.net/publication/353833319_Kulonleges_oktatasi_idoszakok_felvetelizok_es_szuleik_tapasztalatai_a_digitalis_tanrendrol (utolsó letöltés: 2023.12.01.)
- Bocsiné Percze Andrea: A koronavírus járvány okozta helyzet hatása az óvodás korú gyerekek fejlődésére -
<http://karpatokalapitvany.hu/koragyerekkor/hu/node/45> (utolsó letöltés: 2023.11.11.)
- Brackett, M: Emotional Intelligence. (utolsó letöltés: 2023.12.02.)
nobaproject.com/modules/emotional-intelligence
- Cherry, K. MSEd: Emotional Intelligence. www.verywellmind.com/what-is-emotional-intelligence-2795423 (utolsó letöltés 2023.12.01.)

- Craig, H. BPsySc The Theories of Emotional Intelligence Explained.
positivepsychology.com/emotional-intelligence-theories/
Emotional Intelligence in the Workplace.
www.valamis.com/hub/emotional-intelligence-in-the-workplace
(utolsó letöltés: 2023.10.22.)
- en.wikipedia.org/wiki/Emotional_intelligence
- Fehér Ágota – Megyeriné Runyó Anna: A Digitális Világ Hatása A
Gyermekekre | PDF
<https://www.scribd.com/document/438052304/a-digitalis-vilag-hatasa-a-gyermekekre> (utolsó letöltés: 2023.11.12.)
- García-Sancho E., Salguero, J., Fernández-Berrocal, P.: Relationship
between emotional intelligence and aggression: A systematic review.
www.sciencedirect.com
- Goleman, D. (1995). Emotional intelligence: Why it can matter more than
IQ. New York: Bantam Books.
<http://jankayiskola.hu/dokumentumok/Pedprog.pdf> (utolsó letöltés:
2023.12.03.)
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52020DC0624>
<https://www.urbandictionary.com/define.php?term=textrovert> (utolsó
letöltés: 2023.12.15.)
- Járványhelyzet hatása a gyerekekre – Kutatás <https://unicef.hu/mentalis-egeszseg/kutatas> (utolsó letöltés 2023.12.05.)
- Jeager, J, Audrey: *Job Competencies and the Curriculum: An Inquiry into Emotional Intelligence in Graduate Professional Education.*
link.springer.com/article/10.1023/A:1026119724265 (utolsó letöltés
2023.11.27.)
- Kovács Zita: <https://jogkoveto.hu/tudastar/mi-es-az-ember-munkahelyen>
(utolsó letöltés: 2023.12.01.)
- Kun Bernadett: Pszichológia | Tanulmányok, esszék - Az érzelmi
intelligencia és az emocionális és szociális kompetenciák szerepe a
pszichoaktív szer használatban. doksi.net/hu/get.php?lid=19261
- Landy, L.: Why Emotional Intelligence Is Important in Leadership.
online.hbs.edu (utolsó letöltés 2023.12.10.)
- Marc Brackett, Sarah Delaney, and Peter Salovey: Emotional
Intelligence, nobaproject.com/modules/emotional-intelligence
(utolsó letöltés 2023.12.12.)

- Miért fontos az EQ a munkahelyünkön is? <https://hrpwr.hu/cikk/miert-fontos-az-eq-a-munkahelyunkon>
- Misley Helga - Interaktív tábla az oktatásban. Tanulás és tanítás interaktív táblával – PDF www.researchgate.net (utolsó letöltés 2023.11.03.)
- Nagy Adrienn, dr: <https://infojog.hu/dr-nagy-adrienn-a-mesterseges-intelligencia-es-a-digitalizacio-jelentosege-es-lehetseges-hasznositasi-teruletei-az-igazsagszolgalatasban-2020-2-75-e-kulonszam/> (utolsó letöltés: 2023.12.03.)
- Nagy, H. (2010) - A képesség-alapú érzelmi intelligencia modell érvényességének empirikus elemzése
- Nagy, H. (2017). Az érzelmi intelligencia és az empirikus tanulás kapcsolata alsó tagozatos korban. Doktori disszertáció, Pécsi Tudományegyetem.
- Nahalka István: A tapasztalati tanulás elvének kritikája. folyoiratok.oh.gov.hu (utolsó letöltés: 2023.10.21.)
- O'Connor, P.J.: The Measurement of Emotional Intelligence: A Critical Review of the Literature and Recommendations for Researchers and Practitioners. www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2019.01116/full (utolsó letöltés 2023.11.28.)
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9, 185-211.
- Sauber Millacci, T., Ph.D.: The Importance of Emotional Intelligence (Incl. Quotes). positivepsychology.com/importance-of-emotional-intelligence/ (utolsó letöltés: 2023.11.28.)
- Snelling, J.: International Society for Technology in Education (ISTE). (2016). Empowered Learner. <https://www.iste.org/standards/for-students/empowered-learner> (utolsó letöltés 2023.12.04.)
- Somogyvári L.: Tudás teremtés a középkorban https://www.academia.edu/1245999/Tud%C3%A1steremt%C3%A9s_a_k%C3%B6z%C3%A9pkorban (utolsó letöltés: 2023.12.14.)
- Szilágyi Katalin: <https://www.hrportal.hu/hr/hogyan-fejlesztheto-az-erzelmi-intelligencia-20090723.html> (utolsó letöltés: 2023.12.04.)
- Tóth Péter - Empirikus kutatások az oktatásban és a pedagógusképzésben – PDF www.academia.edu (letöltve: 2023.október 20.) (letöltve: 2023.október 20.)

Drozdikné Mészáros Brigitta

Gál Ferenc Egyetem Pedagógiai Kar

Diabéteszes gyermek integrálásának nehézségei pedagógiai oldalról

Bevezetés

Tanulmányom célja, hogy bemutassam, milyen nehézségekbe ütközik egy diabéteszes gyermek integrálása az óvodai intézményekben. A pedagógusok félelmeiből arra következtetek, hogy ismereteik hiányosak a diabétesszel kapcsolatban. A felelősség és az azonnali döntési helyzetek, melyek a diabéteszes gyermekek ellátásával együtt járnak, teljes elutasítást váltanak ki belőlük. Hiányosak az ismereteik azzal kapcsolatban, hogy milyen elméleti és gyakorlati képzéseket kaphatnak a diabéteszes gyermekek ellátását illetően.

Kutatómunkám során szeretném megtudni, hogy igazak-e felvetéseim a pedagógusok elutasító magatartásával kapcsolatban, illetve tudják-e, hogy mindent megtanulhatnak a diabéteszes gyermekek ellátását illetően a különböző képzéseken.

Kutatómunkám által szeretném vizsgálni, hogy az ország területein mennyire megoldott a közétkeztetés a diabéteszes gyermekek számára, és az mennyire alkalmazkodik az éppen adott kisgyermek diétájához. A diabéteszes gyermekek szüleikhez fognak szólni a kérdéseim, hiszen ők tudnak ebben a témában a leghitelesebben nyilatkozni.

Kutatásom témája aktuális, mivel a diabéteszes gyermekek száma egyre nő. „A gyermekkori diabétesz előfordulása az elmúlt 30 esztendőben megháromszorozódott.”¹ A pedagógusoknak fel kell készülniük ezen gyermekek fogadására, hogy felelősségteljesen tudják nevelni, ellátni és felkészíteni az előttük álló kihívásokra.

---

¹ Dr. Tóth – Heyn Péter: Diabéteszes gyermek az óvodában, iskolában, 13.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. Az 1-es típusú cukorbetegség jellemzői

„Az Egészségügyi világszervezet (WHO) a cukorbetegséget olyan állapotként határozta meg, amelyben az egészség feltételekhez kötött.”² A diabétesz egy anyagcserezavar. Az anyagcsere a szervezeten belül egy biokémiai folyamat, amely a sejtek működéséhez szükséges energiát biztosítja és az egyes anyagokat a test építéséhez, az élő anyag folyamatos megújításához és az élet működésének szabályozásához használja.³

A gyermekkori 1-es típusú diabétesz egy autoimmun betegség. A diabéteszes gyermekek szervezetében – egy felismerési hiba által – az immunsejtek az inzulintermelő béta-sejteket elpusztítják. Ennek az autoimmun folyamatnak a hatására fejlődik ki az autoimmun betegség.⁴

A diabéteszeseknek javasolt étrend valójában mindenki számára ajánlott egészséges táplálkozás. A diabéteszrel élő gyermekek étrendjét az erre specializálódott dietetikusok állítják össze. „A dietetikusok magasan képzett egészségügyi szakemberek, akik a táplálkozási ismereteken kívül komoly segítséget nyújtanak a konyhatechnikai kérdésekben is, és többségüknek kellő gyakorlata van a táplálkozási ismeretek oktatásában is.”⁵

„A cukorbetegség kezelésének célja a heveny anyagcserezavarok elkerülése és a betegség késői szövődményeinek lehetőség szerinti kivédése.”⁶ Akut anyagcsere szövődmény a hipoglikémia, az az állapot, amikor a vércukorszintérték 3,0 mmol/l alatti. Ez veszélyes állapothoz, eszméletvesztéshez, légzésleálláshoz is vezethet. „Gyerekkorban az ismétlődő hipoglikémia hátráltathatja az agyi fejlődést is, és maradandó idegrendszeri károsodást okozhat.”⁷

---

² Dr. Békefi Dezső: Gyermekkori diabétesz, 11.

³ Uo. 14.

⁴ Uo. 39–45.

⁵ Uo. 91.

⁶ Uo. 130

⁷ Uo. 131.

2.2. A diabéteszes gyermek integrálásának törvényi vonatkozásai

A 2011. évi CXC. törvény értelmében a diabéteszes gyermekekre ugyanazok a törvényi rendelkezések vonatkoznak, mint az egészséges gyermekekre.⁸

A köznevelési törvény rendelkezik a gyermekek óvodai nevelésének megkezdéséről illetve arról, hogy az óvodai nevelés a gyermek tankötelezettségig tart.⁹

A köznevelési törvény szabályozza a gyermekek jogait. A törvény 46. §-a meghatározza, hogy a gyermeknek joga van a személyes adottságának megkülönböztetett ellátáshoz, ez alapján az intézménynek gondoskodnia kell a gyermek érvényesüléséhez szükséges feltételekről.¹⁰

Tehát a törvényi rendelkezések szerint a diabéteszes gyermekekre ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint az egészséges társaikra. A nevelési, oktatási intézménynek kötelessége felvenni a diabéteszes gyermeket és megkülönböztetett ellátást biztosítani számára. A gyermek cukorbetegsége nem kizáró ok az egészséges gyermekközösségbe való integrációjának, az intézmény a gyermekkel szemben semmilyen diszkriminációt nem alkalmazhat.

2.3. A pedagógusok képzési lehetőségei a diabéteszes gyermekek ellátásának biztosításához

A pedagógusok szakmai edukációjának egyik lehetősége a civil szervezetek kínálatából a Szurikáta diabétesz tanoda szervezésében a pedagógusok felkészítése a cukorbeteg gyerekek óvodai, iskolai fogadására. „A Bókay Gyermekklinika Diabetes osztályának szakembereivel közösen tartott gyakorlati szemléletű, ingyenes pedagógusképzés a cukorbeteg gyermekek óvodai és iskolai fogadására, ellátására készít fel.”¹¹

Az Oktatási Hivatal szervezésében szintén indulnak képzések, amelyek úgyszintén az 1-es típusú diabéteszes óvodások és iskolások támogatására irányulnak, illetve felkészítik a pedagógusokat a diabéteszes

---

⁸ 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D2011.%2520%25C3%25A9vi%2520CXC.%2520t%25C3%25B6rv%25C3%25A9ny> (Megtekintve: 2023.07.25.)

⁹ Uo. (Megtekintve: 2023.07.25.)

¹⁰ Uo. (Megtekintve: 2023.07.25.)

¹¹ Pedagógus továbbképzés: <https://gyermekdiabetesz.hu/edukacio-pedagogusoknak/>, (Megtekintve: 2023.07.29.)

gyermekek érkezésére. „DiabMentor–szakmai továbbképzés pedagógusoknak a cukorbeteg gyerekek támogatásáért.”¹² Az elméleti és gyakorlati tananyagot az Oktatási Hivatal részére az Egy Csepp Figyelem Alapítvány állította össze. A DiabMentorok felkészítését az Alapítvány szakemberei végzik.

2.4. A pedagógusok ellátásának kötelezettsége a diabéteszes gyermekekkel szemben

A diabéteszes gyermekek ellátása a szülők és az őt ellátó gondozó felnőttek feladata. Amint a gyermek bekerül a nevelési illetve oktatási intézménybe, az ott töltött idő alatt ez a feladat az intézmény vezetője által kijelölt dolgozó hatásköre lesz. Erre vonatkozóan a köznevelési törvény 62.§ a pedagógusok kötelességei és jogai alatt rendelkezik.¹³

„Az Oktatási Jogok Biztosának Hivatala 2009–es jelentésének közoktatási fejezetében közölt álláspontja szerint¹⁴”: „Álláspontunk szerint az egészségügyi problémákkal küszködő gyermekek, illetve tanulók óvodai, iskolai ellátása járhat a pedagógusok számára olyan többletfeladatokkal, amelyekről a gyermekek egészségi állapotának megőrzése érdekében kötelesek gondoskodni.”¹⁵ Ez alapján a nevelési intézmények nem utasíthatják el a diabéteszes gyermekek felvételét, még, ha az többletfeladatot indukál a pedagógus számára.

Az 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről rendelkezéseiből következtethetünk arra, hogy a pedagógusok nem kötelezhetőek a egészségügyi feladatok ellátására és az ellátással járó felelősség vállalására. A 26/1997. (IX/3.) NM rendelet az iskola–egészségügyi ellátásról 2.§ (1) bekezdése azonban szabályozza, hogy „2.§ (1)– Az iskola-egészségügyi

¹² „DiabMentor - szakmai továbbképzés pedagógusoknak a cukorbeteg gyerekek támogatásáért”:

https://www.oktatas.hu/palyazatok/pedagogusoknak/diabmentor_tovabbkepzes
(Megtekintve: 2023.07.29.)

¹³ 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről,

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword=%3D2011.%2520%25C3%25A9vi%2520CXC.%2520t%25C3%25B6rv%25C3%25A9ny%2520>
(Megtekintve: 2023.07.26.)

¹⁴ Tesch Zsanett–Dr, Buzás Norbert: Diabéteszes gyermekek óvodai és iskolai ellátása, diabetes Junior, 24.

¹⁵ Az Oktatási Jogok Biztosának beszámolója 2009. évi tevékenységéről,18.

https://www.oktatisbiztos.hu/ugyek/jelentes2009/ojb_2009_beszamolok.pdf (Letöltés ideje: 2023.07.26.)

ellátást végző iskolaorvos és védőnő tevékenységét a gyermek, a tanuló háziorvosával (házi gyermekorvosával), illetőleg területi védőnőjével egyeztetve és vele együttműködve végzi.”¹⁶

A törvényi szabályozásokból levonhatjuk azokat a következtetéseket, hogy a pedagógusokat nem kötelezhetik akaratuk ellenére a diabéteszes gyermekek ellátására. A nevelési intézmények azonban nem utasíthatják el a diabéteszes gyermekek ellátását, kötelesek biztosítani a szülő írásbeli kérelme alapján a napközbeni ellátást, a vércukorszint szükség szerinti mérését és az inzulin beadását. Tehát valamilyen módon meg kell oldani a gyermek ellátását. Mindenképpen olyan dolgozót kell alkalmazni erre a feladatra–nem feltétlenül pedagógus végzettségű, de mindenképpen érettségivel rendelkező nevelő–oktató munkát segítő foglalkoztatott– aki vállalja az ellátással járó többletmunkát, felelősséget, a feladat ellátásához szükséges ismeretek elsajátítását továbbképzések keretében. Ha nincs olyan pedagógus vagy olyan alkalmazott, aki az intézményben ezt a felelősségteljes feladatot megoldja, akkor az önkormányzat egészségügyi szervezetének, az iskolaorvosnak illetve a védőnőnek kell a feladatot ellátnia.

2.5. A diabéteszes gyermekek közétkeztetésének intézményi lehetőségei

Az 1–es típusú diabéteszes gyermekek intenzív inzulinterápiában részesülnek. Nagyon fontos, hogy megfelelő inzulinkezelés mellett odafigyeljenek az adekvát mennyiségű és minőségű étkezésre, melynek összetételére is nagy gondot kell fordítani. Lényeges, hogy minden gyermek étkezésének az alkalmazott kezelési módhoz kell igazodnia, a megfelelő mennyiségű szénhidrátot kell tartalmaznia.¹⁷

„A szénhidrát és az inzulin közötti megfelelő egyensúly kialakítása kulcsfontosságú a jó glikémiás kontroll eléréséhez a diabéteszes gyermeknél.” A szénhidrát számolása elengedhetetlen, ez segíti a helyes étrend kialakítását.¹⁸

A gyermekek közétkeztetésére vonatkozó 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) 21/A.§ (1) bekezdésének b) pontja alapján: „a gyermekek és a tanulók számára az óvodai nevelési napokon, valamint az iskolai tanítási

---

¹⁶ 26/1997. (IX/3.) NM rendelet az iskola–egészségügyi ellátásról:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700026.NM&searchUrl=/gyorskereso?keywo rd%3D26/1997.%2520%28IX.3.%29%2520NM> (Megtekintve: 2023.07.26.)

¹⁷ Uo. 122.

¹⁸ Dr. Körner Anna–Nicola Lewis–Prof. Thomas Danne–Dr. Nandu Thalange: Mit nevezünk 1–es típusú diabétesznek? 32.

napokon az óvodában és a nem bentlakásos nevelési-oktatási intézményben a déli meleg főétkezést, valamint tízórai és uzsonna formájában két kísétkezést kell biztosítani.”¹⁹

Arra vonatkozólag, hogy az intézményi gyermek közétkeztetés, milyen módon illetve szabályok mellett köteles ellátni a diabéteszes gyermeket a 37/2014. (IV.30.) EMMI rendelet 15.§ (1) bekezdése határozza meg²⁰

Előfordulhat az az alternatíva, hogy az intézmény főzőkonyhája vagy a intézményt ellátó közétkeztető nem tudja biztosítani a diétás ételleket, tárgyi vagy személyi feltételek hiánya miatt. Az erre vonatkozó törvényt a 37/2014. (IV.30) EMMI rendelet 15. § (2) és (2a) bekezdése értelmében rendelkezik.²¹

Az 1997. évi CLIV. törvény 50.§ (3) bekezdése kötelezi a közétkeztetésben résztvevőket arra, hogy az élettani szükségleteket kielégítő táplálékot kell biztosítani a gyermekeknek: „(3) A közétkeztetésben – különös tekintettel az egészségügyi, szociális és gyermekintézményekben nyújtott közétkeztetésre – az élettani szükségletnek megfelelő minőségű és tápértékű étkezést kell biztosítani.”²²

„ A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 46.§ (3) bekezdés b) pontja alapján a szülő döntheti el, hogy igénybe veszi-e

¹⁹ 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D1997.%2520%25C3%25A9vi%2520XXXI.%2520t%25C3%25B6rv%25C3%25A9ny%2520%28Gyvt.%2921/A%25C2%25A7> (Megtekintve: 2023.07.20.)

²⁰ 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1400037.EMM&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D37/2014.%2520%28IV.30.%29%2520EMMI%2520rendelet%252015.%2520%25C2%25A7> (Megtekintve: 2023.07.20)

²¹ 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1400037.EMM&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D37/2014.%2520%28IV.30.%29%2520EMMI%2520rendelet%252015.%2520%25C2%25A7> (Megtekintve: 2023.07.20)

²² 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700154.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D1997.%2520%25C3%25A9vi%2520CLIV.%2520t%25C3%25B6rv%25C3%25A9ny%252050.%25C2%25A7> (Megtekintve: 2023.07.20)

gyermeke számára az adott nevelés–oktatási intézményben nyújtott közétkeztetési szolgáltatást.²³

A törvények által előírt rendelkezések alapján kijelenthetjük, hogy a diabéteszes gyermek számára az adott köznevelési intézményben biztosítani kell a speciális napi háromszori étkezést, ha erre a szülő igényt tart.

3. Kutatás

3.1 Kutatás célja

Kutatásom egyik célja, hogy meggyőződjek arról, hogy a pedagógusok félelemmel telve néznek szembe az 1-es típusú cukorbeteg gyermekek ellátásával kapcsolatban. Ennek milyen okai lehetnek!?

Kutatásom másik célja, hogy feltárjam azt a tényt, hogy a pedagógus társadalom nem ismeri a diabéteszes gyermekeket érintő képzési lehetőségeket.

Továbbá azt szeretném feltérképezni kutatásommal, hogy Magyarországon megoldott a közétkeztetés szempontjából a diabéteszes gyermekek étkezése. Megfelelő mennyiségi és minőségi étkezést biztosítanak e számukra?!

3.2. Hipotézisek

H1: Feltételezem, hogy a pedagógusok nem vagy nem teljes mélységében ismerik az 1-es típusú cukorbetegség tüneteit és kezelését, ebből fakadóan idegenkednek a feladat ellátásától, félnek a felelősségtől.

H2: Feltételezem, hogy a pedagógus társadalom többsége–úgy gondolom több, mint a fele–nem ismeri a diabéteszes gyermek ellátásához szükséges képzéseket.

H3: Feltételezem, hogy az 1-es típusú diabéteszes gyermekek közétkeztetése a közoktatási– és nevelési intézményekben nehézségekbe ütközik.

---

²³ Horváth Csilla, Kocsisné Gál Csilla, Dr. Luczay Andrea, Dr. Tóth–Heyn Péter, Zeher Zsuzsanna: Diabéteszes gyermek az óvodában, iskolában, 77.

3.3. *A minta*

Az első kérdőívem célzottan a pedagógusoknak szólt, nem csak a diabéteszes gyermeket ellátó pedagógusokhoz, hiszen szerettem volna rávilágítani arra a tényre, hogy mennyire tájékozottak a pedagógusok a diabétesz ellátásával kapcsolatban. A kutatásom az egész országra kiterjedt, ezért nem csak a lakóhelyemen és a lakóhelyem közelében lévő oktatási és nevelési intézményekbe juttattam el a kérdőívet, hanem az ország különböző pontjaira is elküldtem legyen az város vagy falu. A kérdőívet 1184 pedagógus töltötte ki, melyből egy kérdőívet sem kellett érvénytelennek minősítenem.

A második kérdőívem a szülőkhöz szólt, elsősorban diabéteszes gyermeket nevelő szülőkhöz. A 185 válaszadó szülő közül végül 113 szülő volt az, aki jelen pillanatban is óvoda vagy iskolás diabéteszes gyermeket nevel, illetve 14 válaszadó volt, akinek gyermeke már nem óvoda vagy iskolaköteles, de 1-es típusú diabéteszrel él együtt.

Interjú keretében kerestem meg a Szurikáta Alapítvány a Diabéteszes Gyermekéért vezetőjét, Kocsisné Gál Csillát. Mint érintett szülő és az alapítvány vezetője hitelesen tudott nyilatkozni a feltett kérdésekre, melyek kiterjedtek a magánéleti illetve a munkája során szerzett tapasztalatokra.

Szintén interjú keretében vettem fel a kapcsolatot Dr. Tóth–Heyn Péterrel, egyetemi docens, gyermekdiabetológus, osztályvezető, igazgatóhelyettes a Semmelweis Egyetem I. Sz. Gyermekgyógyászati Klinikán, aki szintén támogatta válaszaival a szakdolgozatom témáját.

3.4. *A mérőeszköz*

Kutatásomban kérdőíves mérőeszkőzzel dolgoztam. Két kérdőívet dolgoztam ki, az egyiket a pedagógusok számára a másikat pedig diabéteszes gyermeket nevelő szülők részére. A pedagógusoknak szóló kérdőívemben arra voltam kíváncsi, hogy a pedagógusok önként vállalták vagy kijelölték e a feladat ellátására, illetve, ha már látott el diabéteszes gyermeket, akkor milyen félelmek merültek fel bennük. A kérdőív megszerkesztése, kiküldése és az adatok gyűjtése online módon, a Google Forms/Google Űrlap alkalmazás segítségével történt

A másik kérdőívem a diabéteszes gyermeket nevelő szülők véleményére volt kíváncsi. A közoktatási– és nevelési intézmények közétkeztetésére vonatkozó kérdéskör, a diabéteszes gyermekek étkeztetését

vette célba. Milyen minőségben látja el a közétkeztetést ellátó szolgáltató a diabéteszes gyermekek étkeztetését, az igazodik-e a diabéteszes gyermekek egyedi diétájához? Abban az esetben, ha nem megfelelő minőségi ellátást biztosít a szolgáltató, hogyan oldják meg a szülők a diabéteszes gyermekük napi étkezését és ahhoz milyen segítséget biztosítanak az intézmények.

A kérdőív megszerkesztése, kiküldése és az adatok gyűjtése online módon, a Google Forms/Google Űrlap alkalmazás segítségével történt.

Kutatásom segítségével szolgáltam két interjú, melyeket online formában bonyolítottam le. Dr. Tóth–Heyn Péter és Kocsisné Gál Csilla segítette munkámat és álltak készségesen a szolgálatomra.

3.5. Adatfeldolgozási módszerek

A kitöltött kérdőívek adatainak feldolgozása a Google Forms/Google Űrlap alkalmazás segítségével történt. A kérdőívben feltett nyitott kérdésekre adott válaszok feldolgozása pedig tartalomelemzéssel teljesült.

4. A kérdőívek és az interjúk feldolgozása

4.1. A pedagógusokhoz szóló kérdőív demográfiai-társadalomstatistikai adatainak bemutatása

A válaszadók 92,2 %-a női pedagógus volt, ami az 1184 válaszadóból 1092 főt tesz ki.

A szakdolgozatom kutatása az egész országra kiterjedt, így a lakóhely szerint eloszlás elég tág területet tesz ki.

4.2. Az óvodapedagógusok válaszainak kiértékelése a kérdőív alapján az 1-es típusú cukorbetegséggel kapcsolatos ismereteikkel és a félelmeikkel kapcsolatban

A pedagógusok több, mint a fele (61%) ismeri a diabéteszes gyermekek ellátására vonatkozó törvényi vonatkozásokat és ugyanennyi pedagógus (63,5%) az ellátással kapcsolatos feladatok birtokában van. Az 1184 válaszadó pedagógus közül 752 fő a feladatokkal és a gyermek ellátását teljes mértékben birtokolja, míg 722 fő a törvényi vonatkozásokat is ismeri.

Az 1184 válaszadó pedagógusok közül majdnem a fele, pontosan 40,7 százaléka, ami 482 pedagógust tesz ki, látott már el szakmai életútja során diabéteszsel élő gyermeket.

A 482 pedagógus közül, akik láttak már el diabéteszes gyermeket szakmai életútjuk során, 359 pedagógus önként vállalta a feladat ellátását és 123 pedagógust kijelöltek erre a feladatra.

A pedagógusok 90%–a újra elvállalná a feladat ellátását. Csupán 48 pedagógus nyilatkozott úgy, hogy nem vállalná el újra a diabéteszes gyermek ellátását.

A 482 pedagógus nyilatkozata alapján, annak ellenére, hogy ismét ellátná a feladatot, több, mint 300 pedagógusban merülnek fel félelmek a feladat ellátásával kapcsolatban. Ezek a félelmek főleg a hirtelen döntéshozataltól való félelemben merül ki, hiszen 262 pedagógus ezt a választ adta. 205 pedagógus nyilatkozott úgy, hogy fél azoktól a helyzetektől, amelyeket önállóan kell megoldani, ami tulajdonképpen szintén az önálló döntéshozáshoz kapcsolódik. 39 pedagógus stresszként éli meg a helyzetet és 26 pedagógusban merült fel az az aggodalom, hogy nem találja meg a közös hangot a diabéteszes gyermekkel így a helyzet megnehezíti a feladat ellátását. 108 pedagógusban merült fel félelem forrásaként az, hogy a többi gyermekre nem jut majd elég figyelme a diabéteszes gyermek ellátása mellett.

Azon pedagógusok, akik nem vállalták el a diabéteszes gyermek ellátását, több indokkal magyarázták meg. A pedagógusok majdnem a felének nem volt kapcsolata diabéteszes gyermekkel, így nem volt szükség arra, hogy az ellátást elvállalja. Ezen pedagógusok 45,4 %–a úgy nyilatkozott, hogyha szükség lett volna rá, vállalja a feladatot. Azok a pedagógusok, akik ténylegesen elutasították az ellátást, főleg abból az indokból, mert nem bíznak magukban annyira, hogy azonnali döntést tud hozni egy hipoglikémia, illetve hiperglikémia esetén (alacsony vércukorszint, magas vércukorérték, életveszélyes állapotot okozhat mindkettő), hiszen 139 pedagógus nyilatkozott így. 100 pedagógus gondolta úgy, hogy túl nagy felelősség egy pedagógus számára egy diabéteszes gyermek ellátása. 50 pedagógus nyilatkozata alapján félelmek vannak a diabéteszes eszközök kezelésével kapcsolatban (pumpa, pen, vérvételi eszköz), illetve volt 38 válaszadó, akinek az elveivel ütközik, hogy ellásson egy diabéteszes gyermeket, mivel nem egészségügyi szakember. 12 pedagógus nyilatkozott úgy, hogy szerinte a többi gyermektől veszi el az időt egy diabéteszes gyermek ellátása.

4.3. A megkérdezett pedagógusok ismeretei a diabéteszes gyermekek ellátására vonatkozó képzésekről

Az 1184 megkérdezett pedagógus közül 732 pedagógus tisztában volt azzal a ténnyel, hogy a diabéteszes gyermek ellátásához, továbbképzést kell elvégeznie, ahol megkapja az ellátáshoz elengedhetetlen gyakorlati és elméleti képzést. Ezek a pedagógusok ismerik az ellátáshoz szükséges képzéseket is. Elsősorban az Oktatási Hivatal pedagógus továbbképzését ismerik az Egy Csepp Figyelem Alapítvány szakembereinek közreműködésével (DiabMentor képzés). Ezt a képzést a pedagógusok 93,3 %-a ismeri, hiszen ezt a képzést kötelező elvégezni annak a pedagógusnak, aki diabéteszes gyermeket lát el. 190 pedagógus a Szurikáta Alapítvány Diabétesz Tanoda képzését is ismerte.

4.4. A szülők tapasztalatai alapján a kérdőívek kiértékelése a diabéteszes gyermekek közétkeztetésével kapcsolatban

A beérkezett 185 kérdőívből, 127 szülő válasza releváns a hipotézis szempontjából, mivel ez a 127 szülő nevel vagy nevelt a családjában diabéteszrel élő gyermeket.

A 127 szülői válaszból 76 szülő igényelt a diabéteszes gyermekének a közoktatási–nevelési intézményben közétkeztetést. 51 szülő különböző okokból nem kért gyermekének étkeztést.

Az adatokból arra következtethetünk, hogy a közétkeztetést ellátó szolgáltató nem tud olyan étkeztést összeállítani, mely összeegyeztethető a gyermek kezelésével, illetve a szülő inkább maga állítja össze a gyermeke étkeztését, nem bízva a közétkeztetőben.

Az 51 szülőből, aki nem igényelt diabéteszes gyermekének közétkeztetést, 46 szülő úgy nyilatkozott, hogy az intézmény részben vagy minden szempontból segítségére van a bevitt étel hűtésében és tárolásában. Annak ellenére, hogy a szülők több, mint a fele igényli az étkeztetőtől az étkeztést diabéteszes gyermeke részére, inkább nem elégedettek a közétkeztetést ellátó szolgáltatókkal.

Törvény írja elő, hogy az intézménynek segítenie kell a diabéteszes gyermek étkeztetésének megoldását, ha az intézmény étkeztetését ellátó szolgáltató erre nem megfelelő személyi, tárgyi, illetve műszaki feltételekkel rendelkezik. Ebben az esetben az intézménynek kötelessége lehetőséget

biztosítani más szolgáltatótól az étel rendelésére, ahol megvannak a megfelelő feltételek.²⁴ A szülők 37 %-a nem tudta, hogy kérhet segítséget ebben az intézménytől, a válaszadók 42,5 %-a úgy nyilatkozott, hogy nem is ajánlották fel számukra, és 20,5 %, akiknek teljes mértékben segítségükre volt az intézmény.

4.5. Interjúk elemzése

Kocsisné Gál Csilla a Szurikáta Alapítvány a Diabéteszes Gyermekekért vezetőjével való interjú elemzése

A Szurikáta Alapítvány a Diabétesz Gyermekekért vezetőjét kértem fel egy interjú keretében, hogy segítse szakdolgozatomat az ismereteivel és tapasztalataival, hiszen édesanyaként és az alapítvány elnökeként is teljesen hitelesen tud a témával kapcsolatban nyilatkozni.

Kocsisné Gál Csilla véleménye alapján az intézményvezetők többsége tudatában van, hogy történtek változások a diabéteszes gyermekek ellátásával kapcsolatban, de a pontos törvényi hivatkozással nem feltétlenül vannak tisztában. A továbbképzésekkel kapcsolatban úgy gondolja, hogy nem megfelelő az Oktatási Hivatal kommunikációja, így az intézményvezetők és a pedagógusok is nehezen igazodnak el a képzések között. Sajnos általánosságban véve az intézményvezetők ismeretei hiányosak a pedagógusokat illető illetményekről is, melyek a diabéteszes gyermek ellátása után jár a pedagógusoknak. Nem feltétlenül tudják a vezetők, hogy az intézmény védőnőjét és orvosát is bevonhatják a gyermek kezelésébe.

Nem minden esetben merül fel a vezetőkben a DiabMentor helyettesítése, annak hiányzása esetén és „Vészhelyzeti tervet” sem minden vezető készít illetve készített.

A pedagógusok félelmei a változó vércukorszint miatt merülhet fel. Félnék attól a helyzettől, ha a gyermeknek alacsony a vércukorszintje, ami csak abban az esetben vezethet egy eszméletvesztéshez, ha nem gondoskodnak rövid időn belül a gyermek gyorsan felszívódó szénhidráttal

---

²⁴ 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1400037.EMM&searchUrl=/gyorskereso?keyw ord%3D37/2014.%2520%28IV.30.%29%2520EMMI%2520rendelet%252015.%2520%25C2%25A7> (Megtekintve: 2023.07.20)

történő megetetéséről (pl. szőlőcukor tableta, gyümölcs) vagy megítatásáról (pl. gyümölcslé).

Félnek a magas vércukorszinttől is, pedig a magas vércukorszint rövid távon nem veszélyes és óvodai, iskolai körülmények között is korigálható.

Az, hogy a pedagógus ismereteit a képzések megtámogatják, az csak egy plusz a pedagógusok számára. Ha a szülő megmutatja a pedagógusnak a gyermek ellátásának menetét és minden ismeretet átad a gyermekével kapcsolatban a pedagógusnak, teljes biztonsággal eltudja majd látni a gyermeket. Az oktatások elméleti tudást biztosítanak illetve lehetőséget biztosítanak arra, hogy kell inzulint beadni. Azonban, ami nagyon fontos, hogy a szülő kötelessége és joga a gyermeke diabéteszellátása, így pedagógusnak azt a gondozási tervet és utasításokat kell végrehajtania, amit a szülőtől kap, nem módosíthatja a gondozási tervet csak a szülő jóváhagyásával.

Az elnök asszony és a vele kapcsolatban álló szülők tapasztalata alapján egyre inkább pozitív attitűddel találkoznak a vezetők és a pedagógusok részéről.

Az a pedagógus, aki lelkiismeretesen végzi a feladatát ott sikeres a gyermek ellátása és a gyermek vércukorértékének szinten tartása.

A szülők visszajelzése szerint nagyon hullámozó a közétkeztetést ellátó szolgáltató minőségi ellátása és a szakmai megbízhatósága, ha egyáltalán a szolgáltató vállalja a diabéteszes gyermek egyéni étrendjének összeállítását. Így a szülők több, mint a fele saját maga állítja össze a gyermekének az étkezését. Azonban az intézmények nem minden esetben együttműködőek ezen a területen. Sajnos a szolgáltató sem minden esetben együttműködő, ha a gyermek diétás étrendjéről van szó.

Dr. Tóth–Heyn Péter Egyetemi docens, Semmelweis Egyetem I. Sz. Gyermekgyógyászati Klinika gyermekdiabetológus, osztályvezető, igazgatóhelyettesével való interjú elemzése

Második interjú alanyként Tóth–Heyn Péter doktor urat kértem fel, aki készségesen állt rendelkezésemre.

A doktor úr véleménye alapján a pedagógusok félelmeit csak abban az esetben lehet eloszlatni, ha tudják, hogy mi miért történik a diabétesz kezelésében. Fontos a pedagógusoknak azzal is tisztában lenni, hogy meddig terjed a felelősségük. Véleménye alapján a pedagógusokban a félelmek a téves információk és az előítéletek alapján születnek. A képzéseken való

részvétel fontos, de nem a képzések által fogja a pedagógus biztonsággal ellátni a diabéteszes gyermekeket.

A helyzetgyakorlatok segítenek a pedagógusok félelmeinek legyőzését, de a képzéseken ezen gyakorlatokra nem nagyon van lehetőség. Nagyban segítené a pedagógusok biztonságérzetet, ha az éppen ellátásuk alatt lévő gyermek kezelőorvosával közvetlen kapcsolata lenne.

A doktor úr álláspontja szerint minőségi hiba fordulhat elő a diabéteszes gyermekek étkezésének összeállításánál, bár erről nincsenek tapasztalatai. A kutatásom során megállapított 35 %, mi alapján a közétkeztetést ellátó szolgáltató nem tudja a megfelelő diétát összeállítani a diabéteszes gyermekek számára a doktor úr soknak gondolja. Véleménye szerint, ha ilyen magas azon szülők száma, akiknek ez a véleménye, akkor ez nem egy elvétve előforduló probléma

Összegzés

Szakdolgozatom célja azt volt, hogy tanulmányozzam az 1-es típusú diabéteszsel élő gyermekek integrálásának nehézségeit. Kutatásom kiterjedt a pedagógusok (közvetve az intézményvezetők) ismereteire a törvényi vonatkozást illetően, a pedagógusokban megfogalmazott félelmekre, a diabéteszsel kapcsolatban megszervezett képzések részvételi arányaira és a pedagógusok képzésekkel kapcsolatos elvárásaira. A diabétesz kapcsán elengedhetetlennek tartom a diabéteszes gyermekek számára megfelelő mennyiségű és minőségű étkezés biztosítását az intézményekben. Fontosnak tartom, hogy mind az intézmények, mind a közétkeztetést ellátó szolgáltatók egyrészt ismerjék az ide vonatkozó törvényi előírásokat, másrészt minőségi étkezést tudjanak nyújtani a diabéteszes gyermekek számára is.

A kutatás rámutatott arra a tényre, hogy a pedagógusokban egyértelműen megjelenik a félelem, ha egy diabéteszes gyermek ellátása merül fel a többi gyermek nevelése, oktatása mellett. A pedagógusok által megfogalmazott félelmek nagyon sok esetben az azonnali és önálló döntésekből fakadt. A képzések, melyek a diabétesz ellátását segítik, csak részben támogatják meg a gyakorlatban megvalósuló ellátást. A pedagógusok nyilatkozata alapján az elméleti oktatást nagyrészt az elvárásaiknak megfelelően megkapják, de a gyakorlati képzés már kevésbé valósul meg életszerű módon. A tapasztalatom azt mutatja, hiszen több ilyen

képzésen is részt vettem, hogy amennyire egy ilyen képzésen a diabéteszhez kapcsolódó gyakorlati oktatást meg lehet valósítani, azt igyekeznek átadni az oktatást végző egyének. Mivel minden diabéteszes gyermek kezelése, diétája egyedi, a valós gyakorlati részét az ellátásnak a szülői útmutatás alapján tudja a pedagógus a legjobban elsajátítani.

A kutatás eredményei arra engednek következtetni, hogy nagyrészt ismerik az intézményvezetők illetve a pedagógusok az ide vonatkozó törvényi hivatkozásokat, de az ismereteik nem teljes körű. Az eredmény 60 százalékot mutatott, ami több, mint a fele a válaszadóknak, de még ott van a maradék 40 százalék. Fontosnak tartom, hogy minden pedagógus, ha nem is kerül sor élete folyamán diabéteszes gyermekkel kapcsolatba, legyenek ismeretei az ellátással kapcsolatos feladatokról. Elengedhetetlennek tartom az intézményvezetők naprakész tájékozottságát ezen a területen is. Kulcsfontosságúnak tartom a pedagógusok ezen területen való támogatását illetve segítségét és biztatását, ha félelemeik elutasításra sarkallja őket a döntésben, hogy ellássanak egy diabéteszes gyermeket.

A szülőkhöz szóló kérdőívem alapján az a feltételezésem, hogy a diabéteszes gyermekek közétkeztetése nehézségekbe ütközik, messze nagy arányban beigazolódott. A szolgáltatók és az intézmények nincsenek tudatában az ide vonatkozó törvényekkel, sok esetben nem segítőkészek és nem is foglalkoznak a problémával. Mivel a diabéteszes gyermekek léte nagyban függ az étkezés mennyiségén és minőségén, nagyon fontos, hogy az étkezése a kezeléséhez és a diétájához alkalmazkodjon. Sokkal nagyobb figyelmet és fegyelmezettséget kíván meg az intézményekben dolgozóktól és a szolgáltatók szakemberei részéről is.

Felhasznált irodalom

Könyvek

- Dr. Békefi Dezső: *Gyermekkori diabétesz. Tanácsok szülőknek és gyermekeknek.* SpringMed Kiadó, Budapest, 2007.
- Horváth Csilla, Kocsisné Gál Csilla, DR. Luczay Andrea, DR. Tóth – Heyn Péter, Zeher Zsuzsanna: *Diabéteszes gyermek az óvodában, iskolában. A Szurikáta Diabétesz Tanoda tananyaga pedagógusoknak,* Pauker Holding Kft. Budapest, 2021.
- Dr. med. habil. Körner Anna – Nicola Lewis – Prof. Thomas Danne – Dr. Nandu Thalange: *Mit nevezünk 1-es típusú diabétesznek? Útmutató az újonnan diagnosztizált gyermekek szüleinek.* Novo Nordisk Hungária Kft. Budapest, 2021.

Folyóiratok

- Tesch Zsanett – Dr. Búzád Norbert: Diabéteszes gyermekek óvodai és iskolai ellátása, *diabetes Junior* (november), 2020, 23 – 25.

Internetes források

<https://net.jogtar.hu/>

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D2011.%2520%25C3%25A9vi%2520CX C.%2520t%25C3%25B6rv%25C3%25A9ny> (Megtekintve: 2023.07.25.)

Pedagógus továbbképzés: <https://gyermekdiabetesz.hu/educacio-pedagogusoknak/>, (Megtekintve: 2023.07.29.)

„DiabMentor - szakmai továbbképzés pedagógusoknak a cukorbeteg gyerekek támogatásáért”:
https://www.oktatas.hu/palyazatok/pedagogusoknak/diabmentor_tovabbkepzes (Megtekintve: 2023.07.29.)

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről,
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D2011.%2520%25C3%25A9vi%2520CX>

C.%2520t%25C3%25B6rv%25C3%25A9ny%2520

(Megtekintve:2023.07.26.)

Az Oktatási Jogok Biztosának beszámolója 2009. évi tevékenységéről,18.

https://www.oktbiztos.hu/ugyek/jelentes2009/ojb_2009_beszamol_o.pdf (Letöltés ideje: 2023.07.26.)

26/1997. (IX/3.) NM rendelet az iskola–egészségügyi ellátásról:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700026.NM&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D26/1997.%2520%28IX.3.%29%2520NM> (Megtekintve: 2023.07.26.)

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról,

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D1997.%2520%25C3%25A9vi%2520XXXI.%2520t%25C3%25B6rv%25C3%25A9ny%2520%28Gyvt.%2921/A%25C2%25A7> (Megtekintve: 2023.07.20.)

37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1400037.EMM&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D37/2014.%2520%28IV.30.%29%2520EMMI%2520rendelet%252015.%2520%25C2%25A7> (Megtekintve: 2023.07.20)

Óré Regina Sára

Gál Ferenc Egyetem Pedagógiai Kar

A fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolata óvodáskorban

Bevezetés

Kutatásom témája a fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolata, azon belül ennek a kapcsolatnak a megléte és hatásai, óvodáskorú gyermekek körében. Céloom hazai óvodapedagógusok mindennapi tapasztalatainak feltárása volt, a két tényező kölcsönhatásaira, fejlesztési lehetőségekre és az arra való ösztönzésben látott saját szerepükre vonatkozóan. Kutatásomhoz kvantitatív módszert alkalmaztam kérdőív formájában, mely az online térben került megosztásra. A felmérés során célcsoportom minimum 2 éve dolgozó óvodapedagógusok köre volt.

Felépítését tekintve dolgozatom a téma rövid bevezetésével kezdődik, majd a témaválasztás indoklása, aktualitása követi az első fejezetben belül. Ezután az elméleti alapok kerülnek megemlítésre, majd a kutatás céljának kitűzése. A második fejezetben kapott helyet az elméleti háttér és szakirodalmi áttekintés, a harmadik fejezetben a kutatási módszerek. Ez utóbbin belül került leírásra többek között az általam felállított három hipotézis, melyet a kérdőívre kapott válaszok prezentálása követ. A negyedik fejezet a kutatás eredményeit, továbbfejlesztési javaslatokat tartalmaz, végül az összeggzéssel zárul.

Kutatásom hipotéziseit sikerült alátámasztanom a kérdőív eredményeként kapott számszerűsíthető adatokkal. Feltevésem, hogy az óvodapedagógusok szerint a fizikai aktivitás és kognitív képességek között kapcsolat van, bebizonyításra került. Második feltevésem, hogy az óvodapedagógusok szerint a rendszeresen sportoló, testmozgást végző gyermekek kedvezőbb feltételekkel lépnek iskolai tanulmányai útjára, beigazolódtott. Harmadik, egyben utolsó hipotézisem arra irányult, hogy a magasabb fizikai aktivitású gyermekek esetében pozitív hatásként leginkább a koordinált nagymozgások fejlettségét tapasztalják – mely szintén bizonyítást nyert. A kutatásom végén arra a következtetésre jutottam, hogy az óvodapedagógusok pozitívan értékelik a két tényező kapcsolatát. Végző konklúzióm, hogy ebben a több szempontból aktuális témakörben érdemes

lenne további vizsgálatokat végezni olyan módszerek kidolgozásához, melyek hozzájárulhatnak fizikailag minél aktívabb – egyúttal boldogabb, kiegyensúlyozottabb - gyermekek neveléséhez, oktatásához. Az alábbiakban részletezem a kutatási munkát, bemutatom a választott témakört és ismertetem aktualitását, majd a szakirodalmi háttérre, kutatásom elkészülésére, eredményekre, értékelésre kerül sor.

Fizikai aktivitás, játék és kognitív képességek kapcsolata

A mozgás gyermekekre irányuló pozitív hatásai régóta ismertek és különböző módokon alkalmazásra kerülnek mind a családon, mind a nevelési-oktatási intézményeken belüli nevelésük során. Mozgásuk fejlődése és idegrendszerük érése egymástól elválaszthatatlan, kölcsönhatásokon alapuló folyamat, mely elengedhetetlen testi és lelki gyarapodásukhoz. A mozgás lételemük, az elsődleges eszköz önmaguk és a világ megismerésében – szociális, fizikai, pszichológiai hatással van rájuk. A fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolatának vizsgálata még újkeletűnek mondható hazai és nemzetközi kutatások tekintetében egyaránt. Prioritásuk azonban nem megkérdőjelezhető, hiszen e két összetevő befolyásolja a gyerekek életminőségét, teljesítőképességét¹ – ezáltal hozzájárul személyiségük fejlődéséhez. A 3-7 éves gyerekek életkori sajátossága többek között a nagy mozgásigény, mely kielégítése a szülők mellett az óvodapedagógusok mindennapi, korántsem annyira egyszerű feladata. Ez utóbbinak oka az is, hogy a gyerekek ingerküszöbének szintje egyre magasabb az okoseszközök használata és a digitális világ hozadékaként. A WHO ajánlása szerint a 3-4 éves gyermekeknek ajánlott legalább napi 3 órát eltölteni fizikai aktivitással, melyből legalább 1 óra közepes vagy erőteljes intenzitású tevékenység. Az 5. életéven felüli gyerekek számára naponta legalább 1 óra aerob, közepestől erőteljesig terjedő intenzitású aktivitás továbbá hetente legalább három, izmokat és csontokat erősítő aerob tevékenység javasolt. A képernyő előtt eltöltött idő 3-4 éves korban nem lehet több egy óránál, 5 éves kor felett is a lehető legalacsonyabb időtartamra ajánlott csökkenteni.²

Az óvodai nevelés egyik fő tevékenysége a játék, amin keresztül érzelemorientáltságukat figyelembe véve valósulhat meg a mindennapi és a

---

¹ Makra Gabriella és Balogh László: *A fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolatának vizsgálata* <https://core.ac.uk/download/pdf/161871439.pdf> (Megtekintve: 2023. 05. 14.)

² A WHO ajánlása a rendszeres testmozgás kapcsán <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity> (Megtekintve: 2023.05.14.)

foglalkozások keretein belüli mozgás. A fizikai aktivitást, játékot összekapcsolva megjelenik a közvetett és közvetlen kognitív képességek mindennapos alkalmazásának, fejlesztésének lehetősége.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (ONAP) magába foglalja az egészséges életmód kialakítását is, ezen belül a gyerekek mozgásigényének kielégítését, harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítését. A mozgás, mint tevékenység a gyerekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodik, pszichomotoros készségeik, képességeik kialakításának, formálásának, fejlődésének eszköze. Maga az óvodaskor a természetes hely és helyzetváltoztató, finommotoros mozgáskészségek elsajátításának időszak, mozgáskoordinációjuk ez idő alatt intenzív fejlődésen megy keresztül. Ahhoz, hogy ez a fejlődési folyamat sikeres legyen, sokszínű, változatos, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formát, játékot szükséges biztosítani a számukra – az értelmi fejlődés és mozgás lehető legkedvezőbb egymásra hatása érdekében.

A mozgásos játékok rendszeres alkalmazása az erő és az állóképesség fejlesztésére kiváló, a gyerekek szervezetének teherbíró képességét, helyes testtartásukhoz szükséges izomegyensúly kialakítását segíti elő. A szabad játék, illetve az irányított játék közbeni mozgásos tevékenységek kiegészítik egymást, az óvodai élet egyéb tevékenységeibe és beépülnek – a gyerekek pozitív énképéhez, szabálykövető társas viselkedéséhez, kommunikációjához, együttműködéséhez, problémamegoldó gondolkodásához mind hozzájárulnak. A mozgásos tevékenységekre, egészségfejlesztő testmozgásra minden gyermeknek lehetőséget kell biztosítani, a szabad levegő jótékony hatásainak kihasználására illetve kooperatív mozgásos játékok alkalmazására nagy hangsúlyt fektetni.³ Fejlődépszichológiai szempontból tekintve a kognitív fejlődés komplex folyamat, mely a gyermek biológiai adottságain kívül az őt körülvevő, nevelő közeggel való kapcsolatán, külső környezetén alapul. A fizikai aktivitás és kognitív képességek közti kapcsolat elméleti, gyakorlati alapjainak megismerése mellett céлом az óvodapedagógusok mindennapi tapasztalatainak, véleményének feltárása a témával kapcsolatban. Ezen túl az általam felállított hipotézisek cáfolása vagy bebizonyítása került kifejtésre a kérdőívre kapott válaszok, statisztikai adatok felhasználásával.

A kutatásom témájának kiválasztásában elsődleges motivációm személyes érintettségem volt, az egészséges életmód – azon belül is a fizikai

---

³ 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor> (Megtekintve: 2023. 11. 23.)

aktivitás irányába való érdeklődés. Óvodás korom óta mindennapjaim része a rendszeres testmozgás. Az óvodai évek alatt néptáncoltam és aerobikoztam. Hiszem, hogy összefüggés volt a rengeteg mozgás és tanulmányaim gördülékeny megkezdése, elért eredményeim között.

Lehetőségem volt bölcsődében dolgozni, az itt töltött idő alatt született meg érdeklődésem a gyerekek mozgásfejlődése, szabad mozgás fontosságának irányába. Tavaly szeptember óta a helyi óvodában dolgozom pedagógiai asszisztensként. A 3-7 éves korú gyermekeket látva a mindennapokban tapasztalom, mennyire szükséges számukra minél több, a fizikai aktivitás végzésére való lehetőséget teremteni kötött és kötetlen formában egyaránt. Leendő óvodapedagógusként fontosnak tartom, hogy ezek a lehetőségek sokszínű és kreatív módon alakítsanak ki a gyerekekben pozitív érzést, lelkesedést a mozgás iránt vagy erősítsék meg azt. Prioritásnak érzem, hogy saját személyes példaadásommal, szokásrendszer kialakításával, minél több játékkal mozogni vágyó és szerető gyermekeket neveljek és oktassak. A téma aktualitásához hozzátartozik a digitalizáció jelensége. A digitális technológia hatása a gyerekekre megnyilvánul észlelésük felgyorsulásában, a multitasking (több tevékenység párhuzamos végzése) elsajátításában és az arra való igényben, beszédfejlődésük késésében – tehát pozitív és negatív tényezőkben egyaránt.⁴ A gyerekek ma már születésüktől kezdve digitális médiakörnyezetben élnek, mely fejlesztési-nevelési és pedagógiai kihívásokat állít fel.⁵ Úgy gondolom, az így kialakult kihívásokkal megküzdeni tudatosság, mértékletesség, következetesség alkalmazásával lehet, melyhez elengedhetetlen a szülők, a családi háttér bevonása. Azzal, ha a gyerekeket a digitális eszközök tudatos felhasználóivá igyekszünk nevelni, jó esélyünk van a velük járó negatív hatások kiküszöbölésére. Ez pedig - ahogyan egyéb más területek is a nevelő munka során – a szülőkkel való együttműködésen alapszik és a gyerekek korábbi tapasztalásaitól nagyban függ. A gyerekek életének minden területére hatással van ezen eszközök használata, fejlődésükön belül érinthet testsúlyt, alvási mutatókat, mozgásfejlődésüket, értelmi fejlődésüket, akár önszabályozásukat is. Felvetődik a kérdés, van-e lehetőségük így elsajátítani érzelmeik, viselkedésük szabályozását? Életkori sajátosságuk ezen képesség

---

⁴ Egészségvonal, Magyar Népegészségügyi Központ - Okoseszközök és a digitális világ hatása a gyermekek egészségére <https://egeszsegvonal.gov.hu/maradj-egeszseges/digitalis-egeszseg/2033-az-okoseszkozok-a-digitalis-vilag-hatasa-a-gyermekek-egeszsegere.html> (Megtekintve: 2023.11.24.)

⁵ Digi Mini 2 – kutatás: Óvoda és digitalizáció <https://digitalisgyermekvedelem.hu/digimini2> (Megtekintve: 2023. 11.25.)

kialakulásának kritikus szakasza, mely a nem megfelelő minta meglétével függőséghez, viselkedési zavarhoz, agresszív magatartáshoz vezethet.⁶ Elengedhetetlen tehát a tudatos használati szokások kialakítása a gyermekek számára megfelelő ütemű és mértékű értelmi, érzelmi fejlődés eléréséhez.

Az általam választott téma szerteágazó, azonban az egyöntetűen erre irányuló szakirodalmak száma – hazai szakirodalmak tekintetében – elenyésző. Ennek oka, a téma komplexitása mellett újszerűsége is. Tudományos cikkek, vizsgálatok, kutatások foglalkoznak a fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolatával elsősorban, melyen belül hazai tanulmányt is megemlítek a későbbiekben. Könyv formátumú szakirodalmat e két tényező alapjairól sikerült találnom – mozgásfejlődésről, gyermekek fizikai aktivitásáról és mozgásfejlettségéről, kognitív képességekről.

A mozgás, mozgásfejlődés témakörében Farmosi István *Mozgásfejlődés* című könyvéből nyertem elméleti alapokat a mozgásfejlődés biológiai feltételeiről, alapvető mozgásformák fejlődéséről, mozgásfejlődési szakaszokról továbbá a mozgásfejlődés és a környezet összefüggéseiről. Ezek közül kiemelt figyelmet szenteltem az elméleti háttér, szakirodalmi áttekintés fejezetén belül bővebb kifejtésre kerülő mozgásfejlődési szakaszok, örökletes hatások, az első gyermekkori (4-7 év) mozgásfejlődés tanulmányozására, folyamatának részletezésére. A témakör további elméleti alapjait Király Tibor és Szakály Zsolt *Mozgásfejlődés és a motorikus képességek fejlesztése gyermekkorban* című könyve egészítette ki, mely Farmosi István könyvéhez hasonlóan életkor szerinti kategorizálással megjeleníti a mozgásfejlődési szakaszokat, azonban a motorikus képességekre, azok fejlesztésére is részletesen kitér. Halasi Szabolcs, Lepes Josip, Milić Zoran és Bagi Boján *Egészséges életmódra nevelés* kiadványának fejezeteiből a motoros fejlődés alapjai, rendszeres testmozgás előnyei és az azokon belüli alfejezetek tartalma kerül megemlítésre. Fest Sarolta *A motoros teljesítmények vizsgálata óvodáskorban* című publikációjában feltárt eredmények, következtetések segítségével mutathattam átfogó képet napjaink óvodásainak mozgásfejlettségéről. Ezeket prioritásnak éreztem ebben a fejezetben megemlíteni, hiszen a gyerekek fizikai aktivitása és motoros képességeik fejlettsége között párhuzam vonható.

A pszichológia témakörébe tartozó kognitív képességek kialakulásáról, fejlődéséről Michael Cole és Sheila R. Cole *Fejlődéslélektan* c. könyvében részletes leírás található, ezen belül Piaget konstruktivista

⁶ Forgács Györgyi: *Óvodai digitális nevelés* <https://www.mediatudor.hu/ovodai-digitalis-nevelés> (Megtekintve: 2023. 11. 25.)

nézőpontját, fejlődéseméleti szakaszait emeltem ki elsősorban. A könyvben az emberi fejlődés tanulmányozását követően biológiai, genetikai megközelítés, majd az emberi élet szakaszaira bontva fejlődési lépcsőfokok jellemzői, folyamatai olvashatóak. A kognitív képességek rendszerbe sorolása Keményné Pálffy Katalin *Alapozó pszichológia* valamint Richard C. Atkinson és munkatársai *Pszichológia* c. könyveinek felhasználásával történt – mindkét könyv a pszichológia alapvető ismereteit részletezi. N. Kollár Katalin és Szabó Éva *Pedagógusok pszichológiai kézikönyvében* pedig a kognitív folyamatok környezettel való kapcsolata, szerepe kerül kifejtésre kimondottan pedagógiai nézőpontból, az ebből nyert elméleti tudásanyaggal bővítettem a fejezetet.

Számos tanulmány támasztja alá, hogy a gyermekek erőnlétét, testi és lelki egészségét, kognitív eredményeit pozitívan befolyásolni tudja a kellő fizikai aktivitás. Kiemelten fontos, hogy az óvodai évek során megalapozásra kerüljön a mozgás szeretete, hiszen az egyre inkább jellemző mozgásszegény életmód következtében már a gyerekek körében is egyre elterjedtebb az elhízás és egyéb, különböző betegségek megjelenése. Mind a szülői minta, mind az intézményes háttér elengedhetetlen a folyamat sikerességéhez. Azt, hogy a gyerekek mozgásigénye kielégítésre kerüljön, továbbá rendszeres, egyéni képességeiknek megfelelő fizikai aktivitást alakíthassanak ki, mindkét nevelői oldalon biztosítania szükséges.⁷ Az óvodáskor több szempontból érzékeny időszak, mert értelmi és érzelmi fejlődésük mellett testi és motoros szempontból is jelentős változások következnek be életükben.⁸ A mozgás útján a gyerekek folyamatosan fedezik fel az őket körülvevő világot, Piaget szerint megfelelő kognitív fejlődésüknek ez képezi alapját.⁹ A fizikai aktivitás hatása az óvodáskorú gyerekek életére pozitív hatással van személyes, egyéni fejlődésük és társadalmi, szociális megnyilvánulásaik tekintetében is. „*A testmozgással járó „kézzelfogható” változások javítják az egészségi állapotot, növelik a fizikai erőt, ezáltal növelik az önbizalmat és a képességek jobb megértését is, ez pedig a testmozgással való további foglalkozás alapját képezheti (Barić, 2007).*”¹⁰ Tehát ha minél fiatalabb kortól kialakításra kerül az aktív életmód, az általa megismert pozitív érzelmek, a stressz és szorongás kezelésének technikája, a csapatban való együttműködés módja, a kudarctűrés és egyéb tényezők, az kihat a

⁷ Csányi Tamás: *A fiatalok fizikai aktivitásának és inaktív tevékenységeinek jellemzői*, Új pedagógiai szemle 60. évf. 3-4. sz. 2010., 115-128.

⁸ Fest Sarolta: *A motoros teljesítmények vizsgálata óvodáskorban*, 125.

⁹ Halasi Szabolcs, Lepes Josip, Milić Zoran, Bagi Boján: *Egészséges életmódra nevelés*, 31.

¹⁰ Halasi Szabolcs, Lepes Josip, Milić Zoran, Bagi Boján: *Egészséges életmódra nevelés*, 59.

további életterületeikre is a későbbiekben. „*A belső élményen alapuló tevékenységekben tapasztalható élvezet és a teljes „belemerülés” a tevékenységbe (flow) a személyes jóllét legfelső fokozatának tekinthető (Csíkszentmihályi, 2006).*”¹¹ Ha ezt az élményt minél többször átéljük a mozgás, a sport által, az kellő motiváció lesz számukra személyiségük kiteljesedésére, képességeik fejlesztésére, egy kitűzött cél elérésére és nem utolsósorban arra, hogy egész életükben mozgásgazdag életmódot folytassanak. Kiemelt elsőbbséget élvez, hogy önbizalmukat támogassuk a folyamatban, ugyanis sportszocializációs szempontból ez megerősíti magabiztosságukat amellet, hogy egyúttal ösztönzi társaikat, a közösséget is.

A fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolatával foglalkozik Makra Gabriella és Balogh László által publikált *A fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolatának vizsgálata*. A vizsgálat elvégzésével egy olyan mozgásforma meghatározását tűzték ki jövőbeni célul, mely a motoros képességek mellett a kognitív képességekre egyaránt jótékony hatással van, továbbá a kor elvárásainak megfelelő mérési módszer megtalálása és népszerűsítése is célkitűzésükben szerepelt. A vizsgálatuk elméleti háttérének részletezésében megjelenítésre kerül a sportteljesítményt meghatározó tényezők komplex rendszere, a „Dubecz-féle” hagyomány ábrával, melyet az adott részben magam is megemlítek. Munkájuk során összesen ötven cikk eredményeit, vizsgálati anyagait dolgozták fel – a vizsgált személyek, vizsgálati módszerek továbbá az eredmények külön-külön történő összegzésével.

Idegen nyelvű forrásokra az internet segítségével - Google Scholar kereséssel - találtam, köztük a National Library of Medicine oldalán Ilona Bidzan-Bluma és Malgorzata Lipowska cikkét, melyet *Physical activity and cognitive functioning of children* címmel publikáltak és szisztematikus áttekintést nyújt a témában számos idegen nyelvű szakirodalom felhasználásával, 2000-2017 között. Említésre kerül benne a téma elméleti háttere, fogalmak meghatározása, továbbá részletezi a figyelem, gondolkodás, nyelv, tanulás és memória altémákat a fizikai aktivitás, sport vonatkozásában. A legtöbb tanulmány azt bizonyítja, hogy a fizikai aktivitás bizonyos agyi struktúrák pozitív változásához vezet.¹² Ettől függetlenül kis mértékben előfordult bizonyos vizsgálatoknál, hogy eredményeikben nem mutattak kiemelkedő

---

¹¹ Uo. 60.

¹² Ilona Bidzan-Bluma, Malgorzata Lipowska: *Physical Activity and Cognitive Functioning of Children: A Systematic Review* <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5923842/> (Megtekintve: 2023. 11. 25.)

összefüggést a két tényező között – ezért elengedhetetlen a jövőben további kutatások, mérések végzése ebben a témakörben.

A fentebb említett cikken kívül szintén szisztematikus áttekintésre találtam Nan Zeng, Mohammad Ayyu és munkatársaik publikációjában *Effects of physical activity on motor skills and cognitive development in early childhood* címmel. Kimondottan óvodáskorú gyermekeknél végzett vizsgálatok eredményei kerülnek kifejtésre, végső soron megerősítést nyer az állítás – tehát a fizikai aktivitás pozitív hatással van a kognitív funkciók fejlődésére, azonban néhány kognitív területen ezeknek az összefüggéseknek a reprezentatív vizsgálata még hiányos, továbbiakra van szükség a jövőben a teljes körű feltáráshoz. Egy, a témában számomra meghatározó cikket még szeretnék megemlíteni, mely az iskolai tanulmányok sikerességéhez hozzájáruló mozgás fontosságát emeli ki.

Említésre kerül a *Journal of Physical Activity and Health* folyóiratban megjelent 2020-as tanulmány, mely kimutatta, hogy a magasabb szintű fizikai aktivitással rendelkező gyerekek pozitív értékeket produkálnak tanulmányi teljesítményüket, magatartásukat, kognitív működésüket illetően.¹³ Az előzőekben felsorolt szakirodalmakon kívül számos egyéb forrást, tanulmányt, vizsgálatot, tudományos cikket olvastam és értelmeztem a témakörben, melyek felhasználásra kerültek munkám során.

A két tényező közti kapcsolat vizsgálatát hazai körökben Makra Gabriella és Balogh László végezte, ahogyan azt fentebb említettem. Célkitűzésükben a kognitív és motoros képességekre, teljesítményre pozitívan ható mozgásforma meghatározása áll. Módszerük a témakörben íródott tudományos cikkek tanulmányozása, összegzése nem, életkor, edzettségi szint, betegség jelenléte alapján. Eredményeik szerint – melyet magam is tapasztaltam – néhány cikk szerint nincs vagy kevésbé jelentős a kapcsolat a fizikai aktivitás és kognitív képességek között. Emellett nagyobb mennyiségben fordultak elő azok a szakirodalmak, melyek igenis alátámasztják a két tényező pozitív egymásra hatását. A kapcsolat tehát alátámasztható, azonban az egységes mérési módszerek tekintetében még hiányosság áll fenn.¹⁴ Ennek azért van jelentős szerepe, mert prioritás lenne egy célirányos mozgásprogram javaslata a kognitív képességek élethosszon

---

¹³ Active for Life - Christine Latreille: *If we want children to learn, we need to let them move* <https://activeforlife.com/kids-movement-learning/> (Megtekintve: 2023. 11. 25.)

¹⁴ Makra Gabriella és Balogh László: *A fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolatának vizsgálata* <https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/103a029f-08f3-44b4-b898-b0a86d5418ff/content> (Megtekintve: 2023. 12. 02.)

át tartó fejlesztésére, szinten tartására. Vizsgálatukban közel 50 cikk vizsgálati adatai, eredményei kerülnek feldolgozásra, egyéb kutatási anyagok mellett, így összesen majd 150 vizsgálati eredmény összegzése történt. A vizsgálatok jelentős részében az idősebb korosztályt, azon belül is nőket vizsgáltak. Vizsgálati módszerek között papír ceruza alapú tesztek, számítógépes programok voltak, valamint fizikai és kognitív teljesítmény mozgásprogram előtti és utáni kvantitatív eredményeinek összehasonlítására is volt példa. A mérési eredmények 72 százaléka alapján van kapcsolat a fizikai aktivitás és kognitív funkciók között.

Catherine L. Davis és munkatársai 2007-es kutatása bizonyította, hogy a nagyobb intenzitású mozgást végző gyermekcsoport eredményei jelentős javulást mutattak a kisebb intenzitású mozgást végzőkkel szemben, mely eltérések a kontrollcsoportokhoz képest végrehajtó funkciók területén is megfigyelhetők voltak. A fizikai aktivitás és kognitív képességek közti oda-vissza pozitív irányú kapcsolat bebizonyosodott, kimutatása minden korosztálynál, nemnél lehetséges volt, azonban az idősebb generációk esetén látványosabb.

Idegen nyelvű áttekintés található Ilona Bidzan-Bluma, Malgorzata Lipowska cikkében¹⁵, melyben leírásra került többek közt, hogy a régebbi generációkkal ellentétben a mai gyerekek főként ülő életmódot folytatnak. Ezekben az időkben kiemelt fontosságú a mozgás hatása a mentális egészségre, kognitív működésre. Megemlíthető még a fizikai aktivitás nyelvre, beszédfejlődésre gyakorolt pozitív hatása, ugyanis a sportoló, mozgást végző, aktívabb gyerekek lexikális tudása is jelentősebb, helyesírási hibákat könnyebben észrevesznek, szavakat és azok közti összefüggéseket könnyebben, gyorsabban meg tudnak érteni.¹⁶

Nan Zeng és munkatársai publikációja a fizikai aktivitás motoros készségekre, kognitív fejlődésre való hatását kimondottan az óvodás korosztályban térképezi fel. A vizsgálat keretein belül 15 úgynevezett RCT vizsgálat került megvalósításra. A motoros készségekre gyakorolt hatásra irányuló vizsgálatokból 10-ből 8, tehát 80% mutatott jelentős fejlődést. A fizikai aktivitás kognitív képességekre való hatását vizsgáló 5 tanulmányból pedig 4 mutatott pozitív változást tanulmányi eredmények, figyelem,

---

¹⁵ Ilona Bidzan-Bluma, Malgorzata Lipowska: Physical Activity and Cognitive Functioning of Children: A Systematic Review <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5923842/> (Megtekintve: 2023. 12. 03.)

¹⁶ *The association between aerobic fitness and language processing in children: Implications for academic achievement* <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4036460/> (Megtekintve: 2023. 12. 03.)

munkamemória, nyelvtanulás területeken. Az eredmények itt is alátámasztják tehát utóbbi esetben a két tényező pozitív egymásra hatását, azonban megjegyzendő, hogy egy vizsgálati eredmény szerint nem volt tapasztalható kiemelkedő változás.¹⁷

Valerie Carson és csapata kora gyermekkori (születéstől 5 éves korig) megfigyeléses és kísérleti tanulmányokat tekintettek át, öt különböző ország tanulmányaiból kritériumaiknak 7 felelt meg, melyekből 6 alátámasztotta a megnövekedett fizikai aktivitás jótékony hatását legalább egy kognitív fejlődési tényezőre. Azt egyetlen tanulmány sem állapította meg, hogy a fizikai aktivitás káros lenne a kognitív képességek fejlődési folyamatára. Az információhiány bizonyos mértéke és a rendelkezésre álló bizonyítékok néhány esetben gyenge minősége miatt nagy szükség van meglátásuk szerint is a jövőbeni kutatásokra. Ezen probléma forrásának gondolják, hogy ezelőtt kevésbé volt megkérdőjelezendő dolog a gyerekek aktív életmódja.¹⁸

A WHO 2022-es adatai alapján 37 millió, 5 év alatti gyermek volt túlsúlyos a világon.¹⁹ Mind a pedagógusoknak, mind a szülőknek kulcsfontosságú szerepe van ennek visszaszorításában. Pedagógiai szempontból a minél rendszeresebb, minél jobb minőségű fizikai aktivitás, szabad mozgás biztosítását még inkább elemi fontosságúnak a fentebb felsorolt vizsgálatok tükrében. Amellett hogy személyiségfejlődésükhöz is rengeteg pozitív hozadéka segítségével hozzájárul, kognitív képességeikre is hatással van a fizikai aktivitás. Az a kisgyermek, akinek a mozgása és kognitív fejlődése az óvodáskor szenzitív időszakában optimálisan tud alakulni, a fent említett vizsgálatok által bizonyított pozitív kölcsönhatást kisiskolás korában, serdülőkorban is egyaránt érzékelheti.

Saját vizsgálatok

A vizsgálat célja

A kutatás célja a hazai óvodapedagógusok véleményének, mindennapi tapasztalatainak feltárása a fizikai aktivitás és kognitív képességek

---

¹⁷ *Effects of Physical Activity on Motor Skills and Cognitive Development in Early Childhood: A Systematic Review* <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5745693/> (Megtekintve: 2023. 12. 03.)

¹⁸ *Systematic review of physical activity and cognitive development in early childhood* <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1440244015001462> (Megtekintve: 2023. 12. 03.)

¹⁹ WHO: *Obesity and overweight* <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight> (Megtekintve: 2023. 12. 03.)

kapcsolatáról, kölcsönhatásairól, továbbá ezek fejlesztésében, ösztönzésében látott szerepükről. A téma aktualitása okán szerettem volna felmérni, milyen meglátásaik vannak ezzel kapcsolatban, milyen pozitív és negatív tényezők vannak jelen hétköznapijainkban.

A vizsgálat módszere és mintája

A kutatás szempontjából fontosnak tartottam, hogy legalább 2 éve dolgozó óvodapedagógusok tölthessék ki a kérdőívet, a tapasztalat megléte miatt. Az alapadatokat követően óvodában eltöltött éveik számára, végzettségük szintjére, óvodájuk településének típusára, fizikai aktivitás szintjére kérdeztem rá. Ezután került feltevésre kutatásom központi eldöntendő kérdése, hogy meglátásuk szerint van-e kapcsolat fizikai aktivitás és kognitív képességek között. Amennyiben erre a kérdésre igennel válaszoltak, rövid indoklásukat kértem válaszájuk mellett. A 7. kérdés a magasabb fizikai aktivitású gyermekek iskolakezdési kedvezőbb feltételeinek meglétére irányult. Ezt követően két, több választási lehetőséget megjelölni engedő kérdés következett a rendszeresen sportoló, fizikai aktivitást végző gyermekek esetében tapasztalt pozitív hatásokra, valamint az óvodapedagógusok rendelkezésére álló fejlesztési lehetőségekre irányulóan. A tizedik, egyben utolsó előtti kérdésben skála alapján szerettem volna, ha értékeli óvodájuk általi támogatottságukat ebben a fejlesztő munkában, mely több tényezőn alapszik. Végül, de nem utolsósorban kíváncsi voltam talán a leghangsúlyosabb összetevőre ebben az egész folyamatban – arra, ők hogyan látják saját szerepüket a gyerekek fizikai aktivitásra, mozgásra való ösztönzésében, kognitív képességeik fejlesztésében. Úgy gondolom, az erre történő rávilágítással, a pedagógusok kulcsfontosságú szerepének kiemelésével és annak tudatosításával lehetőség nyílt a pozitív irányú változásra. Arra a változásra, mely a felnövő generációk számára elengedhetetlen az egészséges életmód kialakításához, annak élethosszon át tartó megőrzéséhez.

A kutatásom elsősorban kvantitatív jellegű, vagyis számszerűsíthető adatokon alapul, mely adatokat a nem és az életkor megválaszolását követő 11 kérdés feltevésével gyűjtöttem össze. Egy kérdés kvalitatív, minőségi jellegű volt, ahol a fizikai aktivitás és kognitív képességek közti kapcsolat meglétének rövid indoklására kértem a válaszadókat. Aki ennek a kapcsolatnak meglétére vonatkozó kérdésre „nem” választ adott, természetesen itt nem kellett választ adnia. Továbbá az utolsó kérdésben egyéb válaszlehetőség hozzáadását biztosítottam. A kérdőív kitöltése

nagyjából 5-6 percet vett igénybe a rövid válasz megfogalmazására szánt idő függvényében, a Google Űrlapok program alkalmazásával készült el és annak felületén volt az online térben elérhető a válaszadók számára.

A kutatás alapjául szolgáló kérdőívet összesen 102 óvodapedagógus töltötte ki, a kutatási minta tehát nem reprezentatív. A kérdőív közzétételekor különböző életkorú nő és férfi óvodapedagógusok véleményét egyaránt vártam. A nemek eloszlását tekintve a kitöltők közül 98 nő, 96,1% és 4 férfi, 3,9%. Az életkort tekintve a válaszadók 16,7%-a, azaz 17 fő volt 22 és 29 év közötti, 30-39 év közöttinek nyilatkozta magát 20 kitöltő, 19,6%. A kitöltők legnagyobb része, szinte a felük 41,1% aránnyal 40-49 év közötti, 42 személy esik ebbe az életkori kategóriába. 21,5%-uk, azaz 22 válaszadó 50-59 közötti életkorú és 60 év felettinek 1 kitöltő vallotta magát. Tehát a kérdőívet kitöltő óvodapedagógusok 63,7%-a, 65 fő 40 éves vagy annál idősebb.

A kérdőívet, mely a kutatás alapjául szolgált közösségi oldalon továbbítottam hazai óvodapedagógusok csoportjai felé. Munkahelyük elhelyezkedése tekintetében a válaszlehetőségek között szerepelt falu, község, kisváros, középváros, nagyváros és metropolisz is, így számos különböző helyről gyűjthettem adatokat. A kutatás nem tért ki lakhelyükre, az esetlegesen ingázó óvodapedagógusokra, mert a kutatás szempontjából az információ nem releváns. Idejét tekintve 2024. januárjában került megosztásra a kérdőív, a válaszok gyűjtése másfél hónapon keresztül zajlott, a célként kitűzött 100-150 kitöltés alsó határát sikerült elérnem.

Eredmények

A kérdőívnek az alapadatok utáni 1. kérdése volt, hogy a válaszadó hány éve dolgozik óvodában. A viszonylag széles körű eloszlás, 2-5 éve 10,8%, 6-9 éve 14,7%, 10-15 éve 12,7%, 16-20 éve 14,7%, 21-25 éve 10,8%, 26-30 éve 10,8% és több, mint 30 éve 15,7% dolgozik óvodában. Nem figyelmen kívül hagyható adat, hogy a kitöltők összesen 61,8%-a – 53 fő, tehát több mint a kérdőívet kitöltők fele dolgozik az intézményi nevelésben legalább 16 éve vagy annál több ideje.

A 2. kérdés a kitöltő óvodapedagógusok végzettségére vonatkozott. Közülük 16,7% 17 fő felsőoktatási szakképzésben részesült, legnagyobb részük 67,6% 69 fő alapképzésben vett részt, diplomával rendelkező óvodapedagógus. 14,7% 15 kitöltő mesterképzéssel is rendelkezik, a kitöltők közül 1% 1 fő pedig doktori képzéssel is rendelkezik.

A 3. kérdés az adott óvodapedagógus munkahelyének településtípusára vonatkozott. A válaszadók közül 7-en, 6,9% dolgoznak faluban, 29,4% 30 fő községben, 18,6% 19 fő kisvárosban. Középvárosban 27,5% 28 fő, nagyvárosban 9,8% 10 fő, metropoliszban 7,8% 8 fő foglalkozik gyerekekkel mindennapjaiban. A településtípusra vonatkozó adatokat összesítve, 55,8%-uk dolgozik falusi, községi vagy kisvárosi óvodában, 45,1%-uk pedig közép-, nagyvárosi vagy fővárosi óvodában. Ennek a százalékbeli különbségnek azért van jelentősége, mert a kérdőívre kapott válaszokra hatással lehetnek a település típusából eredeztethető tényezők. Úgy, mint például a település adta környezeti és egyéb, infrastruktúrára, szolgáltatásokra vonatkozó lehetőségek száma. Előfordulhat, hogy a nagyobb városokban, fővárosban több lehetőség áll az óvodapedagógusok rendelkezésére bizonyos területeken, azonban a falusi, községi, kisvárosi óvodák is rendelkezhetnek olyan előnyökkel, melyekkel a nagyobb településtípusok nem.

A 4. kérdés óvodájuk általános fizikai aktivitásának szintjére vonatkozott, mely magába foglalja a kötött és kötetlen formájú mozgástevékenységeket egyaránt, ugyanakkor megítélése szubjektív lehet. A kitöltők közül csupán 1% 1 fő találja nagyon alacsonynak ezt a szintet, 6,9% 7 fő pedig alacsonynak. A válaszadók legnagyobb része, 47,1% 48 személy szerint ez a szint óvodájában közepesnek mondható. A második legtöbb százalékot mutató adat alapján, 42,2% 43-an gondolják úgy, hogy intézményükben magas a gyerekek fizikai aktivitásának általános szintje, 2,9% 3 fő pedig nagyon magasnak látja. Összesítve az adatokat, az óvodapedagógusok 92,2%-a szerint közepes vagy annál magasabb szintű az általános fizikai aktivitás intézményében. Egy 2022-es magyar országjelentésben (már iskolás, 7-17 éves korú gyerekek adatai alapján) megállapításra került, hogy sajnos a gyerekek a napi fizikai aktivitást nagyon kevesen teljesítik, a szervezett sportot és fizikai aktivitást, aktív játékot pedig körülbelül csak a felük teljesíti.²⁰

Természetesen ez a szint függhet az óvodában rendelkezésre álló személyi és tárgyi feltételektől, helyi pedagógiai programtól, napirend tartalmától, az óvoda elhelyezkedésétől. Továbbá hozzájárul ennek a szintnek a kialakulásához a gyerekek óvodán kívüli fizikai aktivitásának mennyisége,

---

²⁰ 2022-es magyar országjelentés a gyermekek és fiatalok fizikai aktivitásáról
<https://www.activehealthkids.org/wp-content/uploads/2022/09/Hungary-report-card-short-form-2022-hu.pdf> (Megtekintve: 2023. 12. 08.)

minősége, melynek biztosítása és kialakítása elsődleges szocializációs terük, a család feladata.

Az 5. kérdés kutatásom központi, eldöntendő kérdése volt az óvodapedagógusok felé. A kérdésre 94,1%-uk, 96 személy válaszolt igennel és erősítette meg a két tényező közti összefüggést. A kitöltők 5,9%-a, 6 fő véleménye szerint nincs összefüggés a gyermekek mozgásfejlettsége és kognitív képességei között. Ahogyan az elméleti részben megemlített néhány vizsgálat esetében is megfigyelhető volt, nagyobb százalékban kimutatható a mozgás és a kognitív funkciók közötti pozitív kapcsolat, azonban kis százalékban még fennáll ennek ellenkezője – melynek lehetséges oka a vizsgálatok során rendelkezésre még nem álló egységesen alkalmazott és hatékony módszer megléte.

A 6. kérdésre azoknak a válaszadóknak az indoklásait vártam néhány rövid gondolatban – kérdőívem egyetlen minőségi jellegű kérdésénél – akik az 5. kérdésre igennel válaszoltak a fizikai aktivitás és kognitív képességek közti kapcsolat meglétére. Mivel az 5. kérdésre nemmel válaszolók számára ennek a kérdésnek a megválaszolása nem volt releváns, nem kötelezőként megjelölve a 6. kérdést a kitöltés elküldhető volt enélkül is, így fennállt a veszélye, hogy nem minden igennel válaszoló fogja kitölteni, rövid indoklást adni. A számszerű adatokból látszik, hogy csupán 61 fő indokolta igen válaszát rövidebb, hosszabb formában az igennel válaszoló 96 személy közül. Indoklásukat csoportosítani igyekeztem a válaszadások hasonló jellemzőinek alapján. Ahogyan a diagramon is látható, az óvodapedagógusok 34%-a indokolta a gyerekek mozgásfejlettsége és kognitív képességei közti kapcsolat meglétét szaktudására, tanulmányai során megszerzett, erre irányuló ismeretekre hivatkozva. A kitöltők 29 százalékának indoklása tapasztalati alapú volt – megemlítették mindennapi tapasztalataikat kötött és kötetlen tevékenységek során egyaránt, volt köztük több, konkrét példát hozó is. A válaszolók 25%-a egyirányúan idegrendszeri összefüggéssel magyarázza a két tényező közötti kapcsolatot. Az indoklások 7 százalékában az óvodapedagógusok erre irányuló szakmai ismeret és tapasztalatuk leírásának együttesével erősítették meg igen válaszukat. Kevés rövid válasz, számszerűsítve 3% konkrét képességek fejlettségi szintjét emelte ki indokként, illetve 2% - azaz 1 fő válasza nem volt értékelhető.

A 7. kérdésre érkezett válaszok az ötödik kérdés melletti leglátványosabb diagramot adják. A megkérdezett óvodapedagógusok 99%-a gondolja azt, hogy a rendszeresen sportoló vagy testmozgást végző

gyermekek kedvezőbb feltételekkel lépnek iskolai tanulmányaik útjára. A kitöltők csupán 1%-a vélekedik nemmel erről a kérdéstről.

Dolgozatom elméleti részében említésre kerül, hogy valóban pozitív hatással van a gyerekek iskolai teljesítményére, magatartására, tanulmányi eredményeire a fizikai aktivitás egy 2020-as tanulmány szerint – a magasabb fizikai aktivitással rendelkező gyerekekre ugyanis jellemzőek az előbb felsorolt tényezők jobb minőségei, ellentétben az alacsony fizikai aktivitású társaik eredményeivel. Azt gondolom, ezek az adatok kellő motivációként szolgálhatnak arra, hogy az óvodáskorú kisgyermek számára a pedagógusok minél több lehetőséget biztosítsanak elsősorban a szabad mozgásra, továbbá irányított mozgástevékenységekre, kooperatív csapatban történő játékokra.

A 8. kérdés a 7. kérdésre igennel válaszolók felé irányult, az óvodapedagógusok által tapasztalt kedvezőbb feltételeket, pozitív hatásokat igyekszik feltárni a magasabb fizikai aktivitású gyermekek esetében. Felsorolásra került 15 tényező, melyek kialakulása összefüggésben áll a fizikai aktivitás mértékével. A tényezők közül több is megjelölhető volt. A kitöltők a koordinált nagymozgások kialakulását érzékelik pozitív hatásként 93,1%-ban, valamint a szabályok betartásának készségét 82,4%-al, mely az óvodai szabályjátékok elsajátítására enged következtetni. 80,4%-ban érzékelt hatás a kialakult testséma, téri orientáció, melyet 74,5%-al az együttműködés, kapcsolatteremtés, majd 72,5%-al a finommotorika fejlettsége követ. A feladattudat, feladattartás kialakulását 69,6%-ban tapasztalják, 66,7%-ban a felkelhetőbb, fenntarthatóbb figyelem meglétét. A kudarc túrést 58,8%-ban jelölték meg, a magasabb szintű emlékezőképességet 54,9%-ban. A válaszadók 44,1%-a szerint érzékelhető hatás a kialakult számfogalom, logikus gondolkodás, 40,2%-uk szerint a nyelvi fejlettség átlagnál magasabb szintje. A monotoniatúrést 38,2%-uk jelölte meg, a szerialitás kiemelkedő képességét 31,4%. Az óvodapedagógusok 30,4%-a szükségletei kielégítésének késleltetésére való képességet tapasztalja pozitív hozadékként, 25,5%-al a szélesebb körű általános tájékozottságra érkezett a legkevesebb megjelölés.

A 9. kérdésre adott válaszok azokat a lehetőségeket igyekeztek feltárni, melyek az óvodapedagógusok rendelkezésére állnak a kognitív képességek mozgás általi fejlesztésére óvodai körülmények között. Több lehetőség is megjelölhető, valamint egyéb válasz is hozzáadható volt. 97,1% 99 fő számára állnak rendelkezésre a játékos, mozgásos feladatok, szorosan mellette 88,2%-al 90 fő számára a szabad mozgásidő megléte. 81,4%-uk

jelölte a tánc és ritmusjátékokat, 77,5% a kooperatív játékokat csoportszobai vagy szabadtéri körülmények között. A mozgásos gyakorlatok tornateremben való kivitelezését 50% jelölte meg, melynek oka sajnos több intézményben a tárgyi feltétel hiányából adódik. Ez a felvetés a szabadon hozzáadható válaszok alapján igazolható, 2 délutáni foglalkozásokat hozzáadó válaszoló is zárójelben megjegyezte, hogy más helyszínen zajlik a délutáni foglalkozás tornaszoba hiánya miatt. Az interaktív táblajátékot 14,7%-uk alkalmazza. Az egyéb válaszlehetőségekhez leggyakrabban valamilyen délutáni, még óvodai kereteken belüli foglalkozást adtak hozzá. Említettek meg továbbá saját kidolgozott programot, udvaron elhelyezett kognitív képességeket is fejlesztő mozgásos játékot (színes ugróiskola, amőba, közlekedési táblák és festett útburkolati jelek), valamint óvodai programokat és kirándulásokat.

A 10. kérdés az óvodapedagógusok intézményük általi támogatottságát hivatott felmérni – eszközök, egyéb feltételek biztosítása, továbbképzési lehetőségek tekintetében - egy 1-5-ig terjedő számskálán, melyen az 1-es érték az egyáltalán nem, az 5-ös érték a teljes mértékű támogatottság érzése. A kitöltők 53,9%-a jelölte ennek mértékét 4-es számmal, 27,5%-a 5-ös számmal. 14,7% érzi közepesen támogatottnak magát óvodája által ebben a folyamatban, 2,9% 2-es számmal jellemezte ezt. 1% véli ezt a támogatottságot a legalacsonyabb szintűnek.

Összesítve elmondható, hogy a 4-es illetve 5-ös értéket adók, a kitöltők 81,4%-a támogatottnak érzi magát óvodája által. Ennek a támogatottságnak az érzése szintén szubjektív megítélésű lehet és több tényező hozadéka. Fontos megjegyezni, hogy ezeknek a feltételeknek a biztosítása a legtöbb esetben az intézmény fenntartójától függ, ugyanakkor meglétük – legyen az személyi vagy tárgyi feltétel; eszközök biztosítása, tornaszoba, füvesített és biztonságosan kialakított zöld udvar vagy egyéb helyszín megléte, továbbképzési lehetőségek és annak támogatása – elengedhetetlen a gyermekek számára ideális, egyéni képességeiket figyelembe vevő, differenciált fejlesztő munkához. Emellett megemlítendő a tárgyi feltételek mellett az is, hogy a támogatottság érzésének kialakulásához nagyban hozzájárul a az óvodai munkaközösségen belüli légkör milyensége, a biztató, motiváló, támogató közeg jelenléte.

A 11. kérdés az óvodapedagógusok saját szerepére igyekszik rávilágítani a gyermekek fizikai aktivitásának ösztönzésében, kognitív képességeik fejlesztésében. Úgy gondolom, ez központi kérdés a témakört illetően, hiszen az óvodapedagógus személyétől függ ennek a folyamatnak a

sikeressége, az ő hiteles és támogató, gondoskodó, motiváló hozzáállásától. A válaszadó által a 3 legfontosabbnak vélt tulajdonságot, tevékenységet kértem megjelölni, egyéb válasz is hozzáadható volt. A választható tényezők közül a 3 legfontosabbnak jelölték 71,6%-al a pozitív személyes példaadást (egészséges életmódot), ezt követte 67,6%-al az új ismeretek összekapcsolása mozgással, majd 63,7%-al a komplexitás elvének érvényesítése a nevelő munka során. 57,8% jelölte a fizikai aktivitással összekötött játékos tevékenységek szervezését, 35,3% a csoportos tevékenységeket, csapatjátékok szervezését. Az egyéb válaszok között megjelent a megfelelő időbeosztás fontossága, a személyes példaadás edzésre irányuló kifejtése, a már kiscsoportos kortól nagy hangsúly fektetése a mozgásra, a két tényezővel kapcsolatos továbbképzéseken való részvétel, gyerekek egyéni képességeinek figyelembevétele valamint az átgondolt, tudatosan szervezett oktató-nevelő munka.

Összegezve mindezt, a gyermekek előtt álló óvodapedagógus pozitív példája talán a legmeghatározóbb ebben a folyamatban. Fontos, hogy a gyerekek egy egészséges és lendületes, tenni akaró, rugalmas pedagógus által érezzék magukat ösztönözve – mely tulajdonságok nem életkor, hanem személyiség, hozzáállás függvényei.

Következtetések

A kérdőívre beérkezett válaszok kiértékelését, elemzését tartalmazó fejezetet követően az általam felállított hipotéziseket szerettem volna alátámasztani.

Az első hipotézisemben feltételeztem, hogy az óvodapedagógusok véleménye szerint van kapcsolat a gyermekek mozgásfejlettsége, fizikai aktivitása és a kognitív képességek között. A kérdőív 5. kérdése irányult célzottan erre eldöntendő kérdésként, 96 személy, a válaszadók 94,1%-a igazolta feltételezésemet „igen” válaszával. Azonban nem elhanyagolható, hogy a kitöltők közül 6 fő, 5,9% véleménye szerint nincs összefüggés. A két tényező közti kapcsolat meglétének indoklására irányuló 6. kérdésben a kérdés nem kötelezőként megjelölése okán 61 óvodapedagógus válasza érkezett. Indoklásuk leírását minőségükben tapasztalataik, tanulmányaik során elsajátított ismeretek határozták meg ezzel alátámasztva első feltevésemet.

A második hipotézisemben feltételeztem, hogy az óvodapedagógusok véleménye szerint a rendszeresen sportoló, mozgást végző gyermekek kedvezőbb feltételekkel lépnek iskolai tanulmányaik útjára. Hipotézisem beigazolódt, ugyanis a kitöltők 99%-a erősíti meg ezt

az állítást, csupán 1%-uk nem. Ahogyan az elemzésen és az elméleti áttekintésen belül is megemlítésre került, ezt a tényt alátámasztja egy 2020-ban végzett amerikai tanulmány. Annak okán, hogy az óvodapedagógusok ilyen jelentős mértékben tartják így, mozgatórugóvá válhat munkájuk során az óvodáskorú gyermekek fizikai aktivitásának ösztönzésében, minél több szabad vagy irányított mozgástevékenység közbeiktatásával. A cél pedig nem más, mint maga az állítás helytállóságának biztosítása a jövő generációinak számára is: kedvezőbb feltételekkel megkezdeni az iskolai tanulást. Tehát számszerű adatok alapján a második hipotézisem is alátámasztást nyert.

Harmadik hipotézisemben azt feltételeztem, hogy az óvodapedagógusok a magasabb fizikai aktivitású gyermekek esetében pozitív hatásként leginkább a koordinált nagymozgásokat érzékelik. Ez a feltevés a 8. kérdésre irányult és az eredmények alapján beigazolódott. A magasabb fizikai aktivitású gyerekeknél elsősorban valóban a koordinált nagymozgások kialakulását tapasztalják – a kitöltők közül 95 fő, 93,1% jelölte ezt a tényezőt. Ezt követte a szabályok betartásának készsége, a kialakult testséma és téri orientáció, valamint az együttműködés, kapcsolatteremtés képessége. Fontosnak tartom megemlíteni, hogy a finommotorika fejlettségének érzékelése csak ezek után következett. Úgy vélem, ehhez nagyban hozzájárul a témám aktualitásaként is megemlített digitalizáció folyamata. Emiatt a gyerekek egyre kevesebb finommotorikát fejlesztő tevékenységet végeznek, kéz ügyességük fejlettségi szintje a folyamat által megváltozik.

Összegzés

Kutatásom elvégzését követően számos javaslat fogalmazódott meg bennem, közülük két konkrétumot szeretnék megemlíteni. A szakirodalmi gyűjtés közben kisebb akadállyal szembesültem, mikor hazai vizsgálatokra, tanulmányokra kerestem céltotán a fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolata témakörében, azon belül is az óvodáskorú gyermekekre irányulóan. Makra Gabriella és Balogh László áttekintő tanulmánya volt az egyetlen, mely magyar nyelven összegyűjtötte a két tényező kapcsolatára irányuló vizsgálatokat, cikkeket, azonban nem kimondottan gyermekekre irányulóan. Ahogyan jövőbeni célkitűzésükként megemlítették egy, a fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolatára pozitívan ható mozgásforma meghatározását valamint egységes, korszerű mérési módszer megtalálását,

követendő példának gondolom. Ezt a célkitűzést kiegészítve, érdemesnek tartanám az óvodáskorú gyermekeknél évente vizsgálni a két tényező közti kapcsolatot, mérést követően az eredmények alapján pedig fejlesztendő kognitív képességeik mozgás, elsősorban játék általi programját kidolgozni, javaslatokat tenni ennek mindennapokba építésére. Úgy gondolom, ez egy olyan vizsgálat lehetne, mely nagyban támogathatná az óvodapedagógusok munkáját – mégis a lényegi része, hogy a gyerekek fejlődése pozitív irányba indulhat általa, finoman terelheti őket minél természetközelibb módon. Továbbá bevonhatóak lennének a digitális eszközök ebbe a folyamatba, hiszen a gyerekek tudatos felhasználóvá nevelése az elkövetkezendő idők egyik legjelentősebb pedagógiai feladata, kihívása lesz.

A másik javaslat a kérdőív általi kutatásom továbbfejlesztésének ötlete. Kutatásom a hazai óvodapedagógusok véleményét, mindennapi tapasztalatait tárja fel a témakörben, kérdez rá a fejlesztési folyamatban látott saját szerepükre. A dolgozat kutatási eredményeit össze lehetne vetni külföldi óvodapedagógusok körében végzett, tartalmát tekintve megegyező kutatással és a kapott válaszok közti hasonlóságokat, különbségeket vizsgálni, következtetéseket levonni.

A kutatás során végzett munkám befejezésével olyan motiváló erejű lehetőségeket szerettem volna megjeleníteni, melyek hozzájárulhatnak az óvodapedagógusok szakmai munkájához, elősegíthetik mindennapjaik pozitív irányú változását, megőrizve a hivatás legfontosabb elvét: az óvodai nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Szakirodalom

2022-es magyar országjelentés a gyermekek és fiatalok fizikai aktivitásáról
<https://www.activehealthykids.org/wp-content/uploads/2022/09/Hungary-report-card-short-form-2022-hu.pdf> (Megtekintve: 2023. 12. 08.)

363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor> (Megtekintve: 2023. 11. 23.)

A WHO ajánlása a rendszeres testmozgás kapcsán
<https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity> (Megtekintve: 2023.05.14.)

Active for Life - Christine Latreille: *If we want children to learn, we need to let them move* <https://activeforlife.com/kids-movement-learning/>
(Megtekintve: 2023. 11. 25.)

Csányi Tamás: *A fiatalok fizikai aktivitásának és inaktív tevékenységeinek jellemzői*, Új pedagógiai szemle 60. évf. 3-4. sz. 2010., 115-128.

Digi Mini 2 – kutatás: *Óvoda és digitálisizáció*
<https://digitalisgyermekvedelem.hu/digimini2> (Megtekintve: 2023. 11.25.)

Effects of Physical Activity on Motor Skills and Cognitive Development in Early Childhood: A Systematic Review
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5745693/>
(Megtekintve: 2023. 12. 03.)

Egészségvonal, Magyar Népegészségügyi Központ - Okoseszközök és a digitális világ hatása a gyermekek egészségére
<https://egeszsegvonal.gov.hu/maradj-egeszseges/digitalis-egeszseg/2033-az-okoseszkozok-a-digitalis-vilag-hatasa-a-gyermekek-egeszsegere.html> (Megtekintve: 2023.11.24.)

Fest Sarolta: *A motoros teljesítmények vizsgálata óvodáskorban*, 125.

Forgács Györgyi: *Óvodai digitális nevelés*
<https://www.mediatudor.hu/ovodai-digitalis-neveles> (Megtekintve: 2023. 11. 25.)

Halasi Szabolcs, Lipeš Josip, Milić Zoran, Bagi Boján: *Egészséges életmódra nevelés*, 31.

Halasi Szabolcs, Lipeš Josip, Milić Zoran, Bagi Boján: *Egészséges életmódra nevelés*, 59.

- Ilona Bidzan-Bluma, Małgorzata Lipowska: *Physical Activity and Cognitive Functioning of Children: A Systematic Review*
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5923842/>
(Megtekintve: 2023. 11. 25.)
- Ilona Bidzan-Bluma, Małgorzata Lipowska: *Physical Activity and Cognitive Functioning of Children: A Systematic Review*
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5923842/>
(Megtekintve: 2023. 12. 03.)
- Makra Gabriella és Balogh László: *A fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolatának vizsgálata*
<https://core.ac.uk/download/pdf/161871439.pdf> (Megtekintve: 2023. 05. 14.)
- Makra Gabriella és Balogh László: *A fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolatának vizsgálata*
<https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/103a029f-08f3-44b4-b898-b0a86d5418ff/content> (Megtekintve: 2023. 12. 02.)
- Systematic review of physical activity and cognitive development in early childhood*
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1440244015001462> (Megtekintve: 2023. 12. 03.)
- The association between aerobic fitness and language processing in children: Implications for academic achievement*
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4036460/>
(Megtekintve: 2023. 12. 03.)
- WHO: *Obesity and overweight* <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight> (Megtekintve: 2023. 12. 03.)

**TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZATOK
REZÜMÉI**

Acsai Réka

Anyanyelv- és idegennyelv-elsajátítás kisgyermekkorban a kognitív pszichológia tükrében

A dolgozatom az anyanyelv-elsajátítás és az idegennyelv-tanulás témáját járja körül. Az anyanyelv-elsajátítás, ahogy a kisgyermek elsajátítja az anyanyelvét, egy varázslatos, rejtélyes folyamat. Rengeteg kutatás, s elmélet igyekezett már megfejteni, hogy hogyan képes az ember ilyen gyorsan és könnyedén elsajátítani egy olyan bonyolult és összetett rendszert, mint amilyen a nyelv. A pontos válaszokat viszont még ma sem tudjuk. Ráadásul sok gyermek képes akár két vagy több nyelvet is elsajátítani egy időben. Az idegennyelv-elsajátítást is övezi némi rejtély, hiszen sokaknak gondot okoz a nyelvtanulás. Felmerül a kérdés, hogy milyen összefüggések vannak anyanyelv- és idegennyelv-elsajátítás között, el lehet –e sajátítani egy idegen nyelvet ugyanolyan könnyedén, mint az anyanyelvünket. Dolgozatomban arra kerestem a választ a dokumentumelemzés módszerével, hogy milyen tényezők játszanak szerepet a nyelvelsajátításban, milyen jellegzetességei vannak a folyamatnak, milyen összefüggések vannak az anyanyelv-elsajátítás és az idegennyelv-tanulás folyamataiban, mi befolyásolja az idegennyelv-tanulás eredményességét, milyen problémákkal nézünk szembe a hazai nyelvoktatás terén, milyen előnyökkel jár a kétnyelvűség, s vajon hogyan lehet támogatni a sikeres idegennyelv-tanulást. Kiderült, hogy az anyanyelv-elsajátítás meghatározott állomásokon megy keresztül, s egy rendkívül kreatív folyamat. A kritikus periódus 6-7 éves korban van, eddig még elmaradás nélkül vagyunk képesek elsajátítani az anyanyelvünket. Az anyanyelv-elsajátítás és az idegennyelv-tanulás között felfedezhető némi hasonlóság és egyes elméletek szerint különbséget lehet tenni idegennyelv-elsajátítás és idegennyelv-tanulás között. Kiderült, hogy egy idegen nyelv elsajátítása minden korosztály számára lehetséges magas szinten is, illetve fejlesztő hatása van csakúgy felnőttkorban, mint kisgyermekkorban, viszont a pubertáskor elérése után már sok egyéni tényező befolyásolhatja az eredményességét. Éppen ezért, kifejezetten ajánlott az idegennyelv-tanulás biztosítása minden kisgyermek számára, hiszen korai életszakaszban még rendkívül könnyedén és magas szinten sajátítható el egy idegen nyelv. Ami a hazai nyelvoktatást illeti, rendkívül fontos lenne többek között egy lépcsőzetes, következetes rendszer kiépítése, az esélyegyenlőség megteremtése, valamint a pedagógusok túlterheltségének megszüntetése.

Andréne Nemes Csilla

A képernyő előtt töltött idő és a fizikai aktivitás kapcsolata óvodáskorban

Mindennapjainkat a digitális eszközök használata nagymértékben befolyásolja. Ezt már az óvodáskorúak esetében is lehet tapasztalni. Azonban ez kihatással van az életmódra is, melyet már óvodáskorban ki kellene küszöbölni. A mozgás az emberiség fejlődésében nagy szereppel bír, hiszen a személyiségünket is nagyban befolyásolja. Emellett egészségünk megőrzésének is fontos motívuma. Ha a mozgás nem válik életünk részévé, akkor az olyan negatív következményekkel járhat, amelyek a betegségek kialakulásához vezethet felnőtt korban. Kisgyermekkorban pedig elhízáshoz vezethet, a túlzott képernyő előtt töltött idő pedig akár agresszivitást és viselkedési zavarokat is okozhat.

Kutatásommal azt próbáltam meg kideríteni, hogy az óvodáskorú gyerekek körülbelül mennyi időt töltenek a képernyők előtt, és ez milyen hatással van rájuk, valamint a szülők ezzel kapcsolatosan milyen szabályokat állítanak fel gyermeküknek a képernyőhasználatra. Ennek kiderítésére a szülőknek küldtem el a kérdőívet.

Válaszaik alapján a gyermekek több időt töltenek a képernyő előtt, mint az ideálisnak mondott idő, valamint a gyermekek nem töltenek elég időt mozgással, és a szülők többsége nem hozott arra szabályt, hogy gyermeke mennyi időt tölthet a digitális eszközök használatával.

Kulcsszavak: képernyő, mozgás, óvodáskor

Árgyelán Eszter

A magyarországi kétnyelvű oktatási intézményekben alkalmazott oktatási-nevelési módszerek

A dolgozatom fő témája a magyarországi kéttannyelvű intézményekben alkalmazott nevelési-oktatási módszerek. A dolgozat célja a kétnyelvűség vizsgálata, a kétnyelvű oktatás-nevelés gyakorlati módszereinek feltárása. A kutatásom hipotézisei: Minden gyermek, aki kéttannyelvű oktatásban részesül, képes a második nyelven, általános témákban kommunikálni. A kétnyelvű oktatási rendszerben résztvevő gyermekek legalább fele egyenlő mértékben ismeri a tantárgyi szaknyelvet, mint a hétköznapi kifejezéseket. A mai kéttannyelvű oktatásban általánossá vált a modern didaktikai módszerek használata. A kutatásom célcsoportja kisiskolások voltak és pedagógusok voltak. A megfigyelést és a felmérést alsó tagozatos gyermekek körében végeztem, az interjúkat alsós tanítókkal készítettem. A kutatásom végére, arra a következtetésre jutottam, hogy a kéttannyelvű iskolában tanuló diákok képesek hétköznapi témákról automatikusan beszélni, ismerik és tudják használni a szaknyelvet és a mai oktatásban általános gyakorlattá vált a modern módszerek használata.

Bálint Lilla

Múzeumpedagógia óvodásokkal

A 21. század új kihívások elé állítják a szülőket és a pedagógusokat is, hiszen korunk gyermekei már másfajta közegben szocializálódnak és másfajta elvárásrendszernek kell megfelelniük. Az internet elterjedésével és az okoseszközök használatával rengeteg olyan inger éri őket, amelyek más kultúrák hagyományait, történeteit és ízlésvilágát is közvetíti feléjük. Ezeknek az impulzusoknak a túlsúlya háttérbe szoríthatja a saját nemzeti kultúránk értékeinek elsajátítását. Dolgozatom fő kérdése, hogyan lehetne már az óvodáskorú gyermekeket megismertetni a magyar nemzet kincseivel, jeles személyeivel, tárgyi emlékeivel felhasználva a múzeumpedagógia adta lehetőségeket. Ennek érdekében egy múzeumlátogatási szokásrendszer kialakítását céloztam meg kísérleti jelleggel, hogy a gyermekek tudják, van lehetőségük a nemzetük kincseivel közvetlenül találkozni, miközben olyan embereket ismerhetnek meg, akik példaképükké válhatnak. A „Z” generáció erős akarata segített a múzeumlátogatási szokásrend kialakításában. Elsőként kérdőíves kutatásban mértem fel múzeumlátogatási szokásokat, a 280 beérkezett válaszdó megmutatta, hogy a mai kor emberének milyen a viszonya a kultúránk átörökítését végző múzeumi tudásátadáshoz. Második körben a Sasadi Óvoda Tesz-Vesz Óvoda telephelyének egy csoportját vittem múzeumpedagógiai foglalkozásokra, a megtekintett tárlatokat szorosan kapcsolva a pedagógiai programban foglalt elvárásokhoz és a heti projektervekhez, hagyományokhoz, szokásokhoz. A látogatások után szülőknek készített kérdőíves kutatásban mértem fel a kultúrákövetítés hatékonyságát, a gyermeki élmények megosztásának családon belüli szintjeit. Így tájékoztam arról, hogy a múzeumlátogatási igény akarati szinten hogyan jelet meg a gyermekeknél, és a szüleinél. Valamint, hogy kérés szintjén megfogalmazódott-e a gyermek részéről: - Anya menjünk múzeumba! A dolgozomban kifejtem a gyermeki élmények továbbélését, bemutatva hogyan jelent meg a rajzaikban és a játékuiban a megszerzett tudás és kitérek a kísérlet továbbélésének lehetőségeire.

Behan Gréta Ajándék

Pedagógus szemmel a szorongás jegyeinek megfigyelése az óvodáskorú gyermekek játék tevékenységében

Azért tartom fontosnak foglalkozni ezzel a témával, mivel a 8 hetes szakmai gyakorlatom során azt tapasztaltam, illetve az óvodákban dolgozó pedagógusok elmondása alapján az a benyomásom, hogy egyre több gyermekre jellemző a szorongás. Egyre több gyermek szorong kisebb-nagyobb mértékben bizonyos helyzetekben vagy éppen minden új vagy nem új helyzetben. Úgy gondolom, hogy a szorongás jegyeinek felismerése az óvodában sokkal nehezebb, mint például az iskolában, mivel az óvodapedagógusok számára nincsen olyan standard vizsgálat vagy megfigyelési szempontsor, ami a gyermekek esetlegesen jelenlévő szorongásával lenne kapcsolatos. Kósáné Ormai Vera, Járó Katalin és Kalmár Magda: Fejlődéslélektani vizsgálatok című könyvében kerestem olyan megfigyelési szempontsort, amely kimondottan az óvodáskorú gyermekek pszichés fejlődését vagy szorongását vizsgálná. Erre a célra nem találtam megfelelőt, viszont az ebben szereplő szempontsort alapul véve tudtam megfigyelni a gyermekek szabad játékát a szorongás jegyeire külön figyelmet fordítva. Más szakirodalmak is rendszerint az iskolások körében jelenlévő szorongást vizsgálják, illetve mérik. Pedig az óvodások körében is jellemző probléma a különböző szorongásos zavarok. Ezért is választottam ezt a témát, hogy erre a figyelmet felhívjam.

Kutatásom során azt vizsgálom, hogy az óvodapedagógus a gyermekek játéktevékenysége során felismerheti a szorongás jellemző jegeit. Az óvodapedagógusoknak a megfigyelésen kívül más lehetősége kimondottan nincsen annak érdekében, hogy a csoportjukba járó gyermekek testi-lelki fejlődését nyomon kövessék és a felmerülő problémákat, zavarokat észrevegyék s majd a gyermek érdekében a szükséges intézkedéseket megtegyék. Ezért választottam kutatásom módszerének a megfigyelést. Közép- és nagycsoportos gyermekek játékát figyeltem meg a korábban említett szakirodalomban található szempontsort alapul véve. Azért a gyermekek játékát figyeltem, mert a gyermekek legfőbb tevékenységformája a játék és a játékuk során megjelenítik érzelmeiket és újra átélik jó vagy rossz élményeiket, tapasztalataikat. Egy gyermek játékát 30 percig figyeltem meg. Egy általam választott óvoda három tagintézményéből pedig összesen 45 gyermek vett részt a megfigyelésben.

Béres Edit

Sportjátékok szerepe a személyiségfejlődésben

Mindennapjainkat a modern technológia, a közösségi média határozzák meg, ennek következtében társadalmunk jelentős része mozgásszegény életmódot folytat. Azonban be kell látnunk, hogy a mozgásnak az életünkben egy fontos szerepet kellene betöltenie, hiszen mind pszichológia mind pedig társadalmi szempontból is számos pozitívumot von maga után. Hozzájárul egészségünk megőrzéséhez, emellett a személyiségfejlődés egyik legfőbb eszközének is tekinthetjük. A sport/a sportolás egyik lehetséges formája a labdarúgás, mely csapatjáték révén közösségformáló erővel bír. Ma már egyre szélesebb körben úzik lányok és nők is egyaránt, így a hosszú évek alatt a női labdarúgás is elismert sportággá vált. Kutatásom háttérében a női és férfi labdarúgók személyiségbeli különbségeinek feltárása, a labdarúgás személyiségre gyakorolt hatásának és az edzők szerepének bemutatása volt. Ehhez két olyan korosztályos edzővel készítettem interjút, akiknek az életében fontos szerepet tölt be a labdarúgás, jelenleg az Eger SE és a Gyulai Amazonok csapatánál edzősködnék. Válaszaik alapján megállapítást nyert, hogy a közösség ereje erősen jelen van a női labdarúgók körében és ahhoz, hogy egy csapatból egység váljon elengedhetetlen a megfelelő edzői magatartás.

Kulcsszavak: sport, női labdarúgás, személyiségfejlesztés

Bjelik Blanka

Érzelmi intelligencia szerepe az oktatásban - Az EI és az empirikus tanulási készségek kapcsolata kisiskolás korban

Az érzelmi intelligencia és az empirikus tanulás vizsgálata napjainkban egyre kiemeltebb figyelmet kap. Hosszú távon kimutatható, hogy a magasabb érzelmi intelligenciával rendelkező egyének sikeresebbek, mind a karrierjükben, sőt még a tanulmányaikban is. Nem hiába, az érzelmi intelligencia meghatározó eleme szociális, interperszonális kapcsolatainknak. Salovey és Mayer az érzelmi intelligenciát a következők szerint definiálták: az érzelmek felismerésére, megértésére, kezelésére és azokat a célok elérésére való használatára utaló képesség. Az empirikus tanulást az ILTA olyan tanulási folyamatként nevezte meg, amelyben a tanulók a tapasztalataikból építkeznek és ezen ismereteiket alkalmazni is tudják a jövőben. Az érzelmi intelligencia gyakorlati alkalmazása az élet különböző területein jelenik meg, mint például az interperszonális kapcsolatainkban, a munkánkban, az egészségügyben, és nem mellesleg az oktatásban, valamint tanulmányi sikereinkben. Az érzelmi intelligencia alapvetően hierarchikus felépítésű és fejleszthető. Az érzelem és az intelligencia szoros összefüggésben áll egymással, empirikus tanúlással az EI fejleszthető. Érzelmek befolyásolják mindennapi döntéseinket, kapcsolatépítésünket és a viselkedésünket is. Az EI magasabb szintű kognitív funkciókat is magában foglal, mint a figyelem, a memória és a már említett döntés hozatal. Így kijelenthető, hogy érdemes vele foglalkozni. Az empirikus tanulás egyike a leghatékonyabb oktatási módszereknek. Gyakorlatias mód a tananyag megértésére, megtartására. Alkalmazható, mind a hagyományos, mind az ezen túlmutató oktatási körülmények közt is. Jelentőségét nehéz túlhangsúlyozni, tekintve, hogy ezzel a módszerrel tudják a nebulók a legjobban megérteni és alkalmazni az anyagot. De hogyan függ össze az empirikus tanulási folyamat az érzelmi intelligenciával? Kutatást végeztem két 5. évfolyamos osztályon, amiben a tanulók 2022-2023. tanévi évvégi eredményeit vettem össze az EIT teszt eredményeikkel, melyet 2023. őszén vettem fel velük. A kapott eredmények azt mutatták, hogy van kapcsolat a két adat között, ám mégsem ilyen egyszerű kijelentnem ezek alapján a korrelációt. A kutatás részletezésénél ki kell emelnem, hogy alacsony mintaszámmal dolgoztam, illetve a szóban forgó osztályok speciális oktatási formában vesznek részt. A kapott eredmények részleteivel előadásomon várom a kedves érdeklődőket!

Bodnár Zsuzsa

Mesélési technikák összehasonlítása az óvodában

Dolgozatomban három különböző mesélési technikát hasonlítottam össze: a szemléltetés nélküli történetmondást, a bábozást és a papírszínházat. Arra voltam kíváncsi, hogy a három előadástechnika közül melyik az, amelyik a legjobban megmarad a gyerekekben. Kísérletem alatt megfigyeltem azt is, hogy a hagyományos élőszavas mesélés mellett a mese vizualizálása (bábozás, papírszínház) mennyire hoz eltérő eredményeket. Óvodai munkám során látom, hogy a bábozás mennyire komplex hatással lehet az óvodás gyerekekre, de vajon a papírszínház is hasonlóképpen hat a gyerekek figyelmére? Dolgozatomban ezekre a kérdésekre kerestem a választ. A kísérletet az óvodai csoportomba járó nagycsoportos gyerekekkel végeztem, akiket az előadásfajták szerint külön mikrocsoportokba osztottam. Az előadások alkalmával A csillagszemű juhász című magyar népmesét hallgatták meg tőlem a gyerekek. Azért választottam ezt a mesét, mert a három megfigyelt csoport tagjai nagycsoportos, illetve ismétlődő nagycsoportos korú gyermekek, akik az iskolakezdés előtt állnak, és akikre a mese erkölcsi tartalma (a juhász kitartása, önbizalma, leleményessége) ösztönző hatással lehet a gyerekekre.

A három különböző módon előadott mese után megfigyelést végeztem a kísérletben résztvevő gyerekekkel. A megfigyelés egyenként történt, hogy ne hallják, ne befolyásolják egymást.

A megfigyelésem három részből épül fel:

- élményrajz
- mesekártya
- három kérdés:
  - Kinek a bőrébe bújnál bele a mesébe?
  - Szerinted a juhász mit érezhetett a tömlöcökben?
  - Ha bármit kívánhatnál a királytól, mit kívánnál?

Az élményrajz készítése előtt felelevenítettük az előző nap valamilyen formában hallott mesét, majd megkértem a gyermeket, hogy rajzoljon nekem valami „meseszépet”, ezzel próbálva előhívni az élményt – a történetre való konkrét utalás nélkül. Arra voltam kíváncsi, hogy mennyire tükröződnek alkotásában bármilyen formában a hallottak. A megfigyeléshez készítettem mesekártyákat. Itt az érdekelt, hogy mennyire

emlékszik a mesére, illetve önállóan sorrendbe tudja e rakni őket. A három kérdéssel figyeltem érzelmeiket, vágyaikat, félelmeiket. A kísérletet megismételtem egy kontroll közösséggel, akik szintén nagycsoportos korú gyerekek. Mindent pontosan úgy csináltam, ahogy az első csoporttal.

A kutatásom mind a két csoporttal kapcsolatban azonos eredményekkel zárult. A három előadástechnika közül a bábozás mutatott szignifikánsan kiemelkedő eredményeket.

Csurulyáné Vidovenyecz Edina

Az Öregember és a pokróc című magyar népmese feldolgozása a papírszínház módszereivel

A képről való mesélésnek eltérő hagyományai vannak a különböző kultúrákban. Míg hazánkban egyik formája ennek a mesélési módnak a diafilm, addig Japánban a papírszínház a képekkel való mesélés egy sajátos formája. A papír és színház/dráma összetételből származó kamishibai, azaz képről mesélési forma, máig fennmaradt és világszerte népszerű eszköz, módszer. Magyarországra, 2009-ben, a Csimota Kiadónak köszönhetően érkezett meg, és terjedt el a kamishibai – mint eszköz és módszer – számos területen, és vált a meseközvetítés egyik lehetséges alternatív eszközévé. Dolgozatom elméleti részében elsősorban a magyar nyelvű szakirodalomra támaszkodva mutatom be az eszköz pedagógiai célú alkalmazását, felhasználva a magyar óvodapedagógusok témában szerzett eddigi tapasztalataira. Ezt követően saját tapasztalatok szerzésére is törekedtem a témában, melynek egyik módja egy, az óvodapedagógusok körében végzett, mini kutatás volt. Ehhez egy Csimota Kiadó által jegyzett papírszínházi mesét (A méhkirálynő) adtam elő, majd kérdőíves formában kérdeztem meg őket a látott, hallott mesélési technikáról.

A készen kapott papírszínházi mese felhasználása mellett dolgozatomban arra vállalkoztam, hogy megtervezzem egy magyar népmese papírszínház módszerével történő feldolgozását, és a történetet be is mutassam óvodai csoportokban. Választásom az Öregember és a pokróc című mesére esett, melynek elmeséléséhez tizenegy képben alkottam meg a saját kamishibai történetemet, és próbáltam ki a mesemondásnak ezt a formáját középsős és nagycsoportos óvodások között.

Összességében elmondható, hogy mind saját tapasztalataim, mind az óvodások, mind a kollegáim reakciói arról tanúskodnak, hogy érdemes papírszínházzal mesélni. Céloom az volt, hogy felhívjam a figyelmet erre a régi-új, s az óvodai módszertárba könnyen beilleszthető, nagyszerű módszerre, eszközre, amely erősen hat az érzelmekre, és esztétikai élményt biztosít valamennyi mesehallgató számára.

Drozdikné Mészáros Brigitta

A diabéteszes gyermek integrálásának nehézségei pedagógiai oldalról

Szakedolgozatom célja azoknak a nehézségeknek a bemutatása, amelyek egy diabéteszes gyermek köznevelési, továbbá közoktatási intézményekben történő integrálása során merülnek fel.

Kutatásom során tisztázni kívántam, hogy milyen a pedagógusok attitűdje a témával kapcsolatban, illetve rendelkeznek-e megfelelő információval a képzést illetően, mely a diabéteszes gyermek gondozásához elengedhetetlen. Felmértem, hogy a közétkeztetés milyen mértékben elégíti ki a diétás étrend feltételeit.

Az egész országra kiterjedő kutatásom eredményeként megállapítottam, hogy a képzési lehetőségeket ismeri a pedagógusok nagy része, azonban a gyakorlati ismereteik elég hiányosak. A pedagógusok életében egyértelműen megjelenik a tartózkodás és félelem, sőt időnként az elutasítás is, ha egy diabéteszes gyermek ellátásának szükségessége felmerül, legfőképpen az azonnali, illetve önálló döntéshozatalt igénylő helyzetekben. A kutatásom valószínűsítette, hogy az országban az intézmények és a közétkeztetést ellátó szolgáltatók nem tudják biztosítani a megfelelő étkezést a diabéteszes gyermekek számára. A visszajelzések alapján az együttműködés a szülőkkel sajnos hiányosságokat mutat, holott ennek kiemelkedő jelentőséget kell tulajdonítani a diabéteszsel élő gyermekek gondozása kapcsán.

Komáromi Nikolett

Mesterséges intelligencia a pedagógiában

A mai digitális világban a technológia nemcsak a mindennapi életünkbe, hanem a különböző tudományterületekkel is szorosán összefonódott. Nincsen ez másképp az oktatással sem. A mesterséges intelligencia (MI) megjelenése a pedagógiában számos lehetőséget teremtett arra, hogy a tanulást és a tanítást is személyre szabott formában tudjuk elvégezni, illetve lehetőséget kínál még többek között az egyéni igényekhez való alkalmazkodásra és a tanulási-tanítási folyamatok hatékonyabbá tételére. A témaválasztás mögötti motiváció az oktatás és a technológia összefonódásából keletkező lehetőségek iránti érdeklődésből fakad. Ebben a kutatásban áttekintem a mesterséges intelligencia jelenlegi alkalmazási lehetőségeit az oktatás területén és a jövőbeli felhasználás és fejlesztés kilátásait. A kutatás célja, hogy feltárja a mesterséges intelligencia által eszközök felhasználásnak előnyeit és kihívásait az általános iskolai pedagógiai környezetben.

Részletesen megvizsgálom a mesterséges intelligencia által kínált lehetőségeket, példákat és alkalmazási területeket a pedagógiában. A kutatás záró részében ajánlásokat fogalmazok meg a jövőbeli kilátásokkal, kutatásokkal és fejlesztésekkel kapcsolatban. Feltételezem, hogy a mesterséges intelligencia által vezérelt, nevelést-oktatást segítő eszközök használata a nyugati és a középső országokban tanító pedagógusok körében elterjedtebb.

Kutatásom során kérdőíves módszert is alkalmazok. A kérdőív segítségével felmérem, hogy a pedagógusok milyen pozitívumokat, illetve kihívásokat látnak a mesterséges intelligencia pedagógiában való felhasználásában, valamint látnak-e lehetőséget az ilyen eszközök teljes körű használatára a magyar közoktatásban.

A kutatás arra törekszik, hogy széles körű megértést nyújtson a mesterséges intelligencia alkalmazásának hatásairól a pedagógiában és inspirálja a további kutatásokat és fejlesztéseket ezen a területen. A mesterséges intelligencia jelenléte és befolyása az oktatásban nem csupán egy technológiai trend, hanem egy olyan változás része, amely átformálhatja az oktatás és tanulás módját.

Losoncziné Tóth Judit Anna

A finn oktatási rendszer bemutatása, egy Finnországban is használatos módszer magyarországi adaptációja

A finnek oktatási rendszerüket mindössze 30 év alatt a világ egyik legszínvonalasabb rendszerévé építették ki. Nem akartak élre törni, csupán méltányos oktatási rendszert szerettek volna létrehozni, olyat, amely minden tanuló számára egyenlő esélyt nyújt képességeinek kibontására. Mindez egy sajátos szemléletmód tükrében született, melynek alapja a bizalom, szakszerűség és felelősség. Alapelvük, hogy a közoktatás legfontosabb feladata a kritikusan és önállóan gondolkodó polgárok képzése, ugyanis a jól képzett polgárok fontos erőforrást jelentenek a munkaerőpiacon, és nagyban hozzájárulnak az ország fejlődéséhez. A finn diákok az európai átlaghoz képest kevés időt töltenek az iskolapadban, ennek ellenére a nemzetközi felméréseken nagyon jól szerepelnek. A tanári pálya értékét is magasra emelték, Finnországban ez az egyik legelismertebb hivatás. A pedagógusképzés rendkívül színvonalas, a felvételin 15-szörös túljelentkezés tapasztalható. Az oktatásban nyitottak minden innovációra, a pedagógusok meghatározott időközönként módszertani képzéseken vesznek részt. Dolgozatomban többféle Finnországban használatos oktatási módszert is bemutattam, mint a PBL, vagyis jelenség alapú tanulás, a SBL, vagy erősség alapú tanulás, és a FC, vagy fordított osztályterem módszereket. Ez utóbbit vizsgáltam részletesebben: környezetismeret tárgyból tanítottam egy témakört harmadik évfolyamon az FC módszer alkalmazásával. A párhuzamos kontroll osztály bevonásával megfigyeltem, hogy hosszabb távon mennyire tartós a megszerzett tudás az eltérő módszerek felhasználása esetén. Ezenkívül készítettem pedagógusok számára egy kérdőívet a FC módszer alkalmazásával, annak hatékonyságával kapcsolatban.

Óré Regina Sára

A fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolata óvodáskorban

Dolgozatom fő témája a fizikai aktivitás és kognitív képességek kapcsolata, azon belül ennek a kapcsolatnak a megléte és hatásai, óvodáskorú gyermekek körében. A dolgozat célja hazai óvodapedagógusok mindennapi tapasztalatainak feltárása volt, a két tényező kölcsönhatásaira, fejlesztési lehetőségekre és az arra való ösztönzésben látott saját szerepükre vonatkozóan. Kutatásomhoz kvantitatív módszert alkalmaztam kérdőív formájában, mely az online térben került megosztásra. A felmérés során célcsoportom minimum 2 éve dolgozó óvodapedagógusok köre volt. Felépítését tekintve dolgozatom a téma rövid bevezetésével kezdődik, majd a témaválasztás indoklása és aktualitása követi az első fejezeten belül. Ezután az elméleti alapok kerülnek megemlítésre, majd a kutatás céljának kitűzése. A második fejezetben kapott helyet az elméleti háttér és szakirodalmi áttekintés, a harmadik fejezetben a kutatási módszerek. Ez utóbbin belül került leírásra többek között az általam felállított három hipotézis, melyet a kérdőívre kapott válaszok prezentálása követ. A negyedik fejezet a kutatás eredményeit, továbbfejlesztési javaslatokat tartalmaz, végül az összegzéssel zárul. Kutatásom hipotéziseit sikerült alátámasztanom a kérdőív eredményeként kapott számszerűsíthető adatokkal. Feltevésem, hogy az óvodapedagógusok szerint a fizikai aktivitás és kognitív képességek között kapcsolat van, bebizonyításra került. Második feltevésem, hogy az óvodapedagógusok szerint a rendszeresen sportoló, testmozgást végző gyermekek kedvezőbb feltételekkel lépnek iskolai tanulmányai útjára, beigazolódott. Harmadik, egyben utolsó hipotézisem arra irányult, hogy a magasabb fizikai aktivitású gyermekek esetében pozitív hatásként leginkább a koordinált nagymozgások fejlettségét tapasztalják – szintén bizonyítást nyert. A kutatásom végén arra a következtetésre jutottam, hogy a hazai óvodapedagógusok pozitívan értékelik a két tényező kapcsolatát. Végző konklúzióm, hogy ebben a több szempontból aktuális témakörben érdemes lenne további vizsgálatokat végezni olyan módszerek kidolgozásához, melyek hozzájárulhatnak fizikailag minél aktívabb – egyúttal boldogabb, kiegyensúlyozottabb - gyermekek neveléséhez, oktatásához.

Szeverényi Orsolya

Szorongó, félélnk óvodáskorú gyermekek és a velük való bánásmód

Gátásaik oldása és integrálásuk az óvodai közegbe zenével, zeneterápiával Szakdolgozatomban legfőképp a zene „bátorító, gátlásokból, félélnkségből” kigyógyító hatását szeretném körüljárni, megvizsgálni. Elsősorban az óvodás korosztályt vizsgálom, ezen belül azon gyerekeket, akik valamiféle szorongásos problémával, betegséggel küzdenek. Alá szeretném támasztani azt a feltevésemet, hogy az óvodai zenehallgatás, együtt zenélés fejleszti a gyermek kognitív, koncentrációs, kommunikációs, szociális képességeit. A szorongás egy félélemérzés, melyet összekötünk a tehetetlenség érzetével is, mintha nem lennének befolyással a körülöttünk történetekre. A szorongás témáján belül rátérek specifikusan a gyermeki szorongásra, a gyermeklélektan szorongással, félélnkséggel kapcsolatos gondolataira, elméleteire, az óvodáskori lelki zavarokra. Bár a félélnk, a szorongó, a visszahúzódo gyermek nem „új fogalom” a pszichológiában, napjainkban az a feltételezésem, hogy egyre több a lelki zavarokkal, szorongásos betegségekkel küzdő gyermek. A szülők és a pedagógusok bánásmódján is múlik, hogy sikerül-e csökkenteni ezeknek a gyerekeknek a szorongásérzetét.

A félélmen és szorongáson kívül megvizsgálom az óvodai zenei nevelést, mint elengedhetetlen feltételét annak, hogy a zenés szorongásoldásról egyáltalán szó lehessen. Az óvodapedagógusnak nagy a felelőssége ebben. A zene befogadásához kognitív képességek is szükségesek, amiket az óvodapedagógusnak kötelessége fejleszteni. Ezen kívül a zeneterápiát is segítségül lehet hívni a zenés szorongásoldáshoz.

A kutatási hipotéziseimet a kérdőívem segítségével mutatom meg, mellyel szülőköt és pedagógusokat szólítottam meg, és legfőképp azt vizsgálom, ők milyen szorongásoldási fajtákat használnak saját gyermekükkel, vagy óvodásaikkal, tanítványaikkal. Ezzel kapcsolatos saját tapasztalataimat is megosztom.

Vrabély Adél

Elektronikus játékok és eszközök hatása gyermekek fejlődésére és tanulására

A szakdolgozatom témája az elektronikus játékok és eszközök hatása gyermekek fejlődésére és tanulására. Szakdolgozatom első részében általánosságban fogalmazom meg az elektronikai eszközök és játékok gyermekekre gyakorolt hatását. Bemutatom, hogy a gyermekek játékkal kapcsolatos szokásai hogyan változtak a régmúlthoz képest. Néhány mondatban részletezem a napjainkban népszerű digitális játékokat, és hangsúlyt kap a játékok iránti szenvedély is, amely széles körű társadalmi érintettsége okán megkerülhetetlen témakör. Társadalmunk különböző szociális rétegeinek motivációs faktorairól, hasonlóságairól és különbségeiről szóló gondolataim alapozzák meg a szakdolgozat gerincét képező, szociális készségek építése és fejlesztése című fejezetet. A tartalom legnagyobb része a dolgozat címéhez hűen a fejlesztés köré épül, célom többek között a digitális világ adta lehetőségek kiaknázásának bemutatása, melyet kutatási eredményekkel igyekeztem alátámasztani. A kutatás eredményeképpen elmondható, hogy a szülők nagy része nyitott a digitális technológiák oktatásban történő alkalmazására és elismeri azok szerepét a gyermekek fejlődésében és tanulásában. Ugyanakkor az eredményekből kiderült, hogy számos kihívással is szembe kell néznünk, például az alvásminőség és a szociális kapcsolatok terén jelentkező problémákkal.

Az egyik legfontosabb megállapítás, hogy a digitális eszközök okos és mértékletes használata elősegítheti a gyerekek fejlődését és tanulását. Ehhez azonban szükség van a szülők, pedagógusok és oktatási intézmények szoros együttműködésére és tudatos nevelési gyakorlatra.

